Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul central (jud. Alexandra Romanaș)

Dosarul nr. 2ac-109/24 (2-21024471-03-2ac-15082024)

CURTEA DE APEL NORD

Colegiul civil și de contencios administrativ

D E C I Z I E

23 decembrie 2025 municipiul Bălți

Instanța compusă din:

Radu Holban, *preşedintele completului*

Svetlana Ghercavii

Mariana Sajin, *judecători*,-

Roxana Iacubovscaia, *grefieră*, -

examinând în ședință publică cererile de apel declarate de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” și S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul central) din 12 octombrie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,-

C O N S T A T Ă :

I.Pretenţiile reclamantei:

1. La 17 februarie 2021, S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și încasarea cheltuielilor de judecată. (fila dosarului 3-5, volumul I).

2. În motivarea acțiunii reclamanta a invocat următoarele circumstanțe:

În speță, S.R.L. ”CRT-Montaj” în calitate de vânzător a furnizat S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. în calitate de cumpărător, floarea soarelui, fapt confirmat prin facturi fiscale semnate de către părți.

În acest sens, la ziua adresării acțiunii în instanța de judecată, S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. datorează către S.R.L. ”CRT-Montaj” suma de 359 337,88 lei în calitate de preț neachitabil pentru marfa livrată conform facturilor fiscale nr. IV481506 din 31 octombrie 2019 (restanța 77922 lei) IV481507 din 31 octombrie 2019 (restanța 77700 lei); IV481508 din 31 octombrie 2019 (factura în sumă totală de 77866,50 lei – parțial stinsă în sumă de 35 334,62 lei; restanța 42531,88 lei) și EAA001685543 din 22 ianuarie 2020 (restanța 161184 lei).

Prin prisma prevederilor art. 862 alin. (3) lit. a) Cod civil, (redacția de după 01.03.2019), scadența obligației de plată a debitorului S.C. ”Cont-Asistent” conform facturii fiscale nr. EAA001685543 din 22 ianuarie 2020 (restanța 161184 lei) a survenit la expirarea a 30 de zile din data semnării acesteia, adică la 21 februarie 2020, din ziua următoare debitorul aflându-se deja în întârziere.

Mai mult, pentru facturile IV481506 din 31 octombrie 2019 (restanța 77922 lei); IV481507 din 31 octombrie 2019 (restanța 77700 lei); IV481508 din 31 octombrie 2019 (restanța 42531,88 lei), în sumă totală de 198 153,88 lei, scadența a survenit la 02 decembrie 2019, adică în prima zi lucrătoare după calcularea termenului de 30 de zile din data de 31 octombrie 2019.

Totodată, ceea ce ține de faptul neachitării pe o perioadă îndelungată a prețului integral pentru soia livrată, reține că S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a expediat în adresa S.C. ”Cont-Asistent” notificarea nr. 1-12 din 12 ianuarie 2021 prin care a solicitat achitarea datoriei în termen de 7 zile. Notificarea a fost expediată cu aviz recomandat la data de 12 ianuarie 2021 (fapt confirmat prin ștampila poștală de pe

partea din față a plicului) pe adresa juridică a debitorului SC ”Cont-Asistent”, însă nu a fost recepționată de destinatar, din motive necunoscute.

Astfel, având în vedere că, S.C. ”Cont-Asistent” nu a achitat integral, în termen datoria scadentă, reclamanta se consideră nevoit să se adreseze instanței de judecată pentru încasarea acestei sume.

Solicită și încasarea dobânzii de întârziere care rezultă din întârzierea executării obligațiilor, calculată reieșind din prevederile art. 942 Cod civil și art. 862 alin. (3) lit. a) Cod civil și care constituie la zi 43 497,66 lei

Astfel, solicită reclamanta admiterea acțiunii, încasarea de la S.C. ”Cont-Asistent” în beneficiul S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a sumei de 402 835,54 lei care constă din datoria de bază de 359 337,88 șei și dobânda de întârziere de 43 497,66 lei. Încasarea de la S.C. ”Cont-Asistent” în beneficiul S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a contravalorii taxei de stat achitate la înaintarea prezentei acțiuni în mărime de 12 085,07 lei precum și a altor cheltuieli de judecată care vor apărea.

3.Ulterior, reclamanta S.R.L. ”CRT-MONTAJ” în mai multe rânduri a depus cereri prin care și-a concretizat solicitarea cu privire la încasarea dobânzii de întârziere. Astfel, în final a solicitat S.R.L. ”CRT-MONTAJ” încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 189.473,55 lei calculată până la 10 mai 2023, taxa de stat achitată în mărime de 16.464,34 lei și a contravalorii onorariului achitat de reclamantă pentru serviciile de asistență juridică, în mărime de 7.000,00 lei.

4.Prin încheierea din 18 februarie 2021 acțiunea în cauză a fost acceptată spre examinare în procedura contencioasă (fila dosarului , volumul I).

II. Soluția instanţei de fond:

5. Prin hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul central) din 12 octombrie 2023, cererea de chemare în judecată înaintată de S.R.L. ”CRT-Montaj” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, a fost admisă parțial. S-a încasat din contul S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. cod fiscal 1006606004591, sediul or. Orhei str. Lăpușneanu, nr. 2/2, în beneficiul S.R.L. ”CRT-Montaj”, cod fiscal 1009602001375, sediul mun. Bălți str. Sf. Nicolae, nr. 7 ap. (of.) 4: - Suma 359 337,88 (trei sute cincizeci și nouă mii trei sute treizeci și șapte,88) lei cu titlu

de datorie; - Suma de 77 051,39 (șaptezeci și șapte mii cincizeci și unu,39) lei, cu titlu de dobândă de întârziere (pentru perioada 29.01.2021-10.05.2023); - Suma de 13 091,67 (treisprezece mii nouăzeci și unu,67) lei cu titlu de taxa de stat achitată la depunerea acțiunii, proporțional părții admise; - Suma de 7000,00 (șapte mii,00) lei cu titlu de asistență juridică.

În rest, în partea sumei excedente a dobânzii de întârziere și a taxei de stat, acțiunea a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată. (fila dosarului 20, volumul II).

III. Solicitarea apelantei S.R.L. ”CRT-Montaj”:

6. Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 9 noiembrie 2023, S.R.L. ”CRT-Montaj”, a formulat o cerere de apel preliminară (fila dosarului 25-26, volumul II), iar la 8 aprilie 2024 a depus cerere de apel motivată cu respectarea cerințelor articolelor 364-365 Cod de procedură civilă, prin care solicită admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii primei instanțe în partea pretențiilor respinse în cuantum de 112.422,16 lei și emiterea în partea respectivă a unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral și a încasa din contul S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. în beneficiul S.R.L. ”CRT-Montaj” a taxei de stat aferente acestei sume în mărime de 3.372,67 lei, sumă achitată de S.R.L. ”CRT-Montaj” în cadrul instanței de fond. La fel, a solicitat încasarea din contul S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. în beneficiul S.R.L. ”CRT-Montaj” a dobânzilor de întârziere aferente restanței formate, calculate pentru perioada de după pronunțarea hotărârii judecătorești contestate, 12 octombrie 2023 - 1 aprilie 2024, în sumă de 24.415,29 lei și a taxei de stat în cuantum de 1.026,57 lei, aferentă acestei cerințe (fila dosarului 66-70, volumul II).

7. În motivarea apelului, apelanta S.R.L. ”CRT-Montaj” a invocat, următoarele argumente:

La stabilirea perioadei de calcul a dobânzii de întârziere aferente creanţei apelantei faţă de intimată, instanţa de fond a încălcat prevederile art. 862 alin. (3) Cod civil.

Astfel, creanţa apelantei S.R.L. ”CRT-Montaj” rezultă din faptul livrării intimatei a mărfii - floarea soarelui, fapt realizat inclusiv în baza facturilor fiscale:

- seria IV nr. 481506 din 31 octombrie 2019,
- seria IV nr. 481507 din 31 octombrie 2019,

- seria IV nr. 481508 din 31 octombrie 2019 (stinsă parţial de intimată în sumă de 35334,62 lei) şi
- seria EAA nr. 001685543 din 22 ianuarie 2020.

În conformitate cu art. 862 alin. (3) lit. a) Cod civil, în cazul în care termenul de executare a obligaţiei pecuniare rezultate dintr-un contract prevăzut la alin. (1) sau (2) nu este determinat şi nici nu rezultă din natura acesteia, obligaţia pecuniară trebuie executată în termen de 30 de zile de la data primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată.

Sub aspectul celor invocate, recepţionarea de către intimată a mărfii livrate acesteia la datele sus-menţionate şi semnarea facturilor fiscale aferente, specificate supra, precum şi reflectarea acestor livrări şi facturi în evidenţa contabilă a intimatei, denotă că sarcina acesteia din urmă de plată a contravalorii mărfii recepţionate survenea în termen de 30 de zile de la data primirii acestor făpturi, corespunzător recepţionării mărfii de către intimată, astfel încât obligaţia pecuniară corelativă a intimatei faţă de apelantă, rezultată din facturile din 31 octombrie 2019 în valoare totală de 198.153,88 lei, a survenit la 30 noiembrie 2019, iar din factura din 22 ianuarie 2020 în valoare totală de 161.184,00 lei, a survenit la 21 februarie 2020.

Astfel, în contextul în care raporturile juridice au fost instituite între părţile prezentului proces în calitate de profesionişti, termenul de executare a obligaţiei este expres prevăzut de norma citată a Codului civil şi, astfel, nu este necesară înaintarea vreunei alte cereri pentru punerea debitorului în întârziere.

Suplimentar, relevă faptul că art. 942 alin. (1) şi (2) Cod civil statuează expres că *în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadentă*, *creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadentei plăţii până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin. (2) ori la o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale.*

Ca urmare, rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la art. 874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadenţă obligaţia pecuniară era purtătoare de dobândă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 874 cu rata dobânzii prevăzute de contract.

Susține că, în speță, scadenţa obligaţiei pecuniare a intimatei faţă de apelantă în sumă de 198.153,88 lei a survenit la 30 noiembrie 2019, iar pentru suma de 161.184,00 lei a survenit la 21 februarie 2020.

Reieșind din considerentele respective, conchide că instanţa de fond eronat a calculat dobânda de întârziere din 29 ianuarie 2021, deoarece aceasta urma a fi calculată din datele de 30 noiembrie 2019, respectiv, 21 februarie 2020, astfel încât soluţia instanţei de fond contravine dispoziţiilor art. art. 862 alin. (3) şi 942 alin. (1) şi (2) Cod civil.

Totodată, la emiterea hotărârii judecătoreşti instanţa de fond a încălcat prevederile art. 942 alin. (2) Cod civil (citat supra), ce instituie dreptul apelantei de a pretinde, inclusiv prin prisma art. 912 Cod civil, încasarea din contul intimatei a unei dobânzi de întârziere legale în cuantum de 9 puncte procentuale pe an peste rata prevăzută la art. 874 Cod civil.

Astfel, ca urmare a calculului realizat de prima instanţă cu privire la dobânzile de întârziere legale rezultă că aceasta nu a aplicat punctele prevăzute de Lege (nici de 5, nici de 9) peste rata dobânzii de bază stabilită de Banca Naţională a Moldovei (reglementare expusă la art. 874 Cod civil), dar a calculat dobânzile de întârziere doar în cuantumul ratei de bază stabilită de BNM, fapt ce contravine art. 942 alin. (2) Cod civil.

Totodată, luând în considerație chiar şi calculul dobânzii de întârziere pentru perioada 29.01.2021-10.05.2023, dobânda de întârziere legală, calculată cu rata de 9 puncte peste rata de bază, rezultă că aceasta însumează 147.250,26 lei, şi nicidecum 77051,39 lei.

Or, ținând cont şi de calculul dobânzii de întârziere pentru perioada 29.01.2021-10.05.2023, dobânda de întârziere legală, calculată cu rata de 9 puncte peste rata de bază, însumează 147.250,26 lei, şi nicidecum 77.051,39 lei.

Suplimentar, dobânda de întârziere calculată în ordinea art. art. 862 alin. (3), 874, 942 alin. (2) Cod civil pentru perioada solicitată de apelantă 03 decembrie 2019 (pentru restanţa de 198.153,88 lei) şi 21 februarie 2020 (suplimentar pentru restanţa de 161.184,00 lei), însumează suma de 189.473,55 lei.

În consecință, apelanta S.R.L. ”CRT-Montaj” constată că instanţa de fond eronat şi contrar normelor expuse supra a respins pretenţiile apelantei privind

încasarea din contul intimatei S.R.L. ”Cont Asistent” a dobânzilor de întârziere în sumă de 112.422,16 lei şi, proporţional, cerinţa de compensare a taxei de stat în cuantum de 3372,67 lei.

În drept, apelanta S.R.L. ”CRT-Montaj” și-a întemeiat cererea de apel în baza prevederilor articolelor 357-385 lit. c) Cod de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30.05.2003.

IV. Solicitarea apelantei S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L.

8. La 10 noiembrie 2023, S.R.L. ”Cont Asistent” la fel a formulat o cerere de apel preliminară (fila dosarului 27, volumul II), iar la12 februarie 2024 a depus cerere de apel motivată cu respectarea cerințelor articolelor 364-365 Cod de procedură civilă, prin care solicită admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond (fila dosarului 55-61, volumul II).

9. În motivarea cererii de apel S.R.L. ”Cont Asistent” a invocat netemeinicia hotărârii instanței de fond, având în vedere următoarele:

1. Circumstanţele importante pentru soluţionarea pricinii, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente - art. 386 alin. (1) lit. b) CPC;

2. Concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sunt în contradicţie cu circumstanţele pricinii - art. 386 alin. (1) lit. c) CPC;

3. Normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat - art. 386 alin. (1) lit. d) CPC;

4. Încălcarea dreptului la un proces echitabil în sensul art. 6 (1) CEDO.

Potrivit procesului - verbal al ședinței de judecată din data de 28 martie 2023 *(f.d. 225-226, volumul I)* la sfârşitul şedinţei de judecată, instanţa a „*pus în discuţie de a trece la faza cercetării probelor".*

La demersul reprezentantului pârâtei (apelantei) instanţa *„a anunţat întrerupere în şedinţa de judecată până la data de 21 iunie 2023 ora 10:00”.*

Ulterior, conform procesului - verbal al şedinţei de judecată din 21 iunie 2023 *(fila dosarului 232, volumul I)* partea pârâtă (apelanta) a ridicat întrebarea cu privire la recuzarea judecătorului ROMANAŞ Alexandra din motivele prezenţei

unor dubii în
sensul imparţialităţii judecătorului, şi, respectiv, *„s-a transmis dosarul nr. 2c-15/2021 în cancelaria Judecătoriei Orhei (sediul central) pentru transmiterea şi examinarea propunerii de recuzare înaintate în şedinţa de judecată”.*

Astfel, aşa şi nu s-a trecut la cercetarea probelor, or cauza s-a transmis unui alt magistrat pentru examinarea cererii de recuzare.

După examinarea cererii de recuzare, dosarul cauzei a fost restituit pentru continuarea examinării aceluiași magistrat, însă conform procesului - verbal al şedinţei de judecată din data de 25 iulie 2023 *(f.d. 249, volumul I)* fără a îndeplini faza de cercetare a probelor anexate la dosar preşedintele şedinţei a trecut la faza de *„ascultare o pledoariilor participanţilor la proces”.*

Respectiv, consideră apelamnta S.R.L. ”Cont-Asistent” că instanţa a ignorat în totalitate atât faza de cercetare a probelor cât şi a ignorat procedura stipulată în art. 232 CPC, iar în concluzie, prima instanţă a emis o hotărâre pe cauza civilă menţionată în mod superficial, fără a analiza probele părţii reclamante (intimate) dar şi probele părţii pârâte (apelante), nu a adus o notă asupra pertinenţei acestor probe cât şi greutatea concludentă asupra argumentelor invocate nu numai de partea pârâtă (apelantă), argumente veridice şi importante în ceea ce ține de pertinenţa probelor părţii reclamante (intimate). Adică a fost omis unul din principiile fundamentale ale procesului civil, stipulat în art. 26 CPC *„Egalitatea părţilor în drepturile procedurale este garantată prin lege şi se asigură de către instanţă prin crearea posibilităţilor egale, suficiente şi adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susţinerea poziţiei asupra circumstanţelor de fapt şi de drept, astfel încît nici una dintre părţi să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă."*

Conform art. 9 alin. (1) şi alin. (2) lit. a) din Codul civil, *drepturile şi obligaţiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deşi nu sînt prevăzute de lege, dau naştere la drepturi şi obligaţii civile, pornind de la principiile legislației.Drepturile şi obligaţiile civile apar din contracte şi din alte acte juridice.*

Potrivit prevederilor art.10 alin. (1) din Codul civil, *Persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu*

ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

La fel, conform art. 328, alin. (1) - (3) al Codului civil, nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată, atât pe cale de acţiune, cât şi pe cale de excepţie, de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată este obligată să o constate din oficiu după ce a ascultat opiniile participanţilor la proces. (2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părțile actului lovit de nulitate sau succesorii acestora. Atît acțiunea în constatare a nulității absolute, cît și excepția de nulitate absolută sînt imprescriptibile. Cu toate acestea, se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor nulității absolute conform art. 331, indiferent dacă sînt introduse împreună cu acțiunea în constatare a nulității absolute sau după admiterea acestei acțiuni.

Conform actelor anexate la cererea de chemare în judecată se constată că suma obligaţiei pretinsă este una eronată, falsă şi nu corespunde realității.

În aceeaşi ordine de idei, susține că actele anexate la dosar nu confirmă sub nici un aspect că faptul menţionat în cererea de chemare în judecată, şi anume vânzarea - cumpărarea, a avut loc între părţi, or, nu există un act confirmativ al acestui fapt. Respectiv sub nici o formă nu este posibil de atestat că între părţi a avut loc o vânzare - cumpărare.

În acest sens se remarcă că intimata (reclamant) S.R.L. „CRT-MONTAJ” nu a prezentat instanţei probe incontestabile, pertinente şi admisibile în sensul art. 121 şi 122 Cod de procedură civilă, care ar confirma argumentele invocate şi probele prezentate de reclamant. Or, conform art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Suplimentar, remarcă faptul precum că instanța de fond a relevat că S.R.L. „CRT-MONTAJ” a livrat marfa - seminţe de floarea-soarelui în adresa S.R.L. „Cont-Asistent”, la materialele cauzei nu se regăsesc probe pertinente şi concludente şi acte justificative care ar confirma faptul dat - act de predare - transmitere a bunurilor semnat de ambele părţi.

Mai mult decât atât, reclamanta nu a anexat la materialele cauzei un contract încheiat între S.R.L. „CRT-MONTAJ” şi S.R.L. „Cont-Asistent” sau un alt înscris, care ar confirma faptul că seminţele de floarea soarelui procurate de

S.R.L. „CRT-MONTAJ”, au fost livrate şi predate la depozitul S.R.L. „Cont-Asistent” în calitate de beneficiar - cumpărător.

Distinct de cele invocate, susține că nu există o dovadă a predării-primirii mărfurilor cu confirmarea prin aplicarea semnăturii şi a ştampilei întreprinderii pe actele de însoţire a mărfii - la caz pe avizele de însoţire.

Prin urmare, susține că cererea de chemare în judecată a fost întocmită cu greşeli grave, care trezeşte dubii considerabile la obiectul cauzei şi anume ce marfă a fost livrată către cumpărător. Nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către partea reclamantă printr-un act juridic de orice domeniu ori verbal greşeala comisă în textul cererii. Respectiv cererea de chemare în judecată este lovită de nulitate.

Suplimentar, în temeiul facturilor fiscale nr. IV481506 din 31 octombrie 2019; IV481507 din 31 octombrie 2019; IV481508 din 31 octombrie 2019; EAA001685543 din 22 ianuarie 2020, la punctul 1 - „Furnizor” („CRT-MONTAJ” S.R.L.), adresa juridică este indicată *„mun. Bălţi,str-la. Sofiei, 4”*. Însă, conform Extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice nr. 67492 din data de 20 februarie 2020 a „CRT-MONTAJ” S.R.L., sediul (adresa juridică) este *„MD - 3100, str. Sf. Nicolai, 7, op. 4, Republica Moldova"*. În consecință, facturile fiscale nominalizate supra sunt lovite de nulitate absolută.

10. Ulterior, S.R.L. „Cont-Asistent” reprezentată de avocatul stagiar Eugen Popovici a depus **un supliment la cererea de apel**, în care a indicat următoarele:

Drept urmare a unei analizei suplimentare a materialelor cauzei, se atestă vădit o ignorare de către instanţa de fond a poziţiei şi a probelor prezentate de pârâtă (apelantă) S.R.L. ”Cont-Asistent”, cauza fiind examinată superficial, or circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente, iar concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sânt în contradicţie cu circumstanţele cauzei.

Mai mult, a reiterat şi faptul că, instanţa de fond a încălcat flagrant prevederile art. 25 şi 26 din codul de procedură civilă, care impune o conduită a instanţelor de judecată în raport cu toţi participanţii la proces.

Or, reieşind din conţinutul prevederile articolelor menţionate supra instanţa trebuie să cerceteze direct şi nemijlocit probele, să asculte explicaţiile părţilor şi

intervenienţilor, depoziţiile martorilor, concluziile expertului, consultaţiile şi explicaţiile specialistului, să ia cunoştinţă de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio şi să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanţelor constatate şi al probelor cercetate şi verificate în şedinţă de judecată.

De asemenea, consideră necesar a fi menționat că procesele civile se desfăşoară pe principiul contradictorialităţii şi egalităţii părţilor în drepturile procedurale. Contradictorialitatea presupune organizarea procesului
astfel încât părţile şi ceilalţi participanţi la proces să aibă posibilitatea de a-şi formula, argumenta şi dovedi poziţia în proces, de a alege modalităţile şi mijloacele susţinerii acesteia de sine stătător şi
independent de instanţă, de alte organe şi persoane, de a-şi expune opinia asupra oricărei probleme de fapt şi de drept care are legătură cu cauza dată judecăţii şi de a-şi expune punctul de vedere asupra iniţiativelor instanţei.

Sub acest aspect, cauza și-a păstrat imparţialitatea şi obiectivitatea, creează condiţii pentru exercitarea drepturilor participanţilor la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanţelor reale ale cauzei. Iar egalitatea părţilor în drepturile procedurale este garantată prin lege şi se asigură
de către instanţă prin crearea posibilităţilor egale, suficiente şi adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susţinerea poziţiei asupra circumstanţelor de fapt şi de drept, astfel încât nici una dintre părţi să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Prin urmare, toate aceste principii fundamentale garantate atât de Constituţia Republicii Moldova, Codul de procedură civilă, cât şi de art. 6 CEDO, în cadrul examinării cauzei au fost trecute cu vederea de către instanţa de fond, acordând prioritate solicitărilor reclamantului (intimatului), iar solicitările pârâtei (apelantei) *(de reclamare a probelor, dispunerea unei expertize grafoscopice a facturilor anexate la dosar de intimată s.a.)* fiind respinse fără o motivare clară.

În concluzie, suplimentul cererii de apel a fost bazat în temeiul art. 60, 357, 365 Cod de procedură civilă şi art. 6 CEDO.

11. Prin încheierea Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 19 martie 2024 cererile de apel au fost acceptate spre examinare. Prin aceeași încheiere s-a stabilit termenul limită pentru prezentarea de

către participanții la proces a referințelor cu înscrisuri, formularea demersurilor necesare, prezentarea/reclamarea probelor în condițiile art. 372 Cod de procedură civilă, sub sancțiunea decăderii din acest drept, cu cel puțin 7 zile înainte de ședința de judecată în ordine de apel (fila dosarului 74, volumul II).

12. În termenul acordat de către instanța de apel, nici reclamanta-apelantă S.R.L.”CRT MONTAJ” și nici pârâta-apelantă S.C. „CONT-ASISTENT” S.R.L. nu au prezentat referințe cu privire la cererile de apel declarate, deși au fost legal înștiințate.

13. În legătură cu intrarea în vigoare a modificărilor operate în Codul de procedură civilă, prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 11 iulie 2024, prezenta cauză a fost transmisă spre examinare, potrivit competenței, Curții de Apel Bălți (fila dosarului 78-79, volumul II).

14. Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 2 octombrie 2024 a fost stabilită ședința de examinare în fond a cererilor de apel pentru data 7 noiembrie 2024, ora 10:30 (fila dosarului 86, volumul II).

15. În legătură cu demisia a mai multor judecători ai Curții de Apel Bălți (redenumită în Curtea de Apel Nord), prin încheierea președintelui Curții de Apel Nord din 17 ianuarie 2025 s-a dispus redistribuirea cauzei altui complet de judecată (fila dosarului 99-100, volumul II).

16. Potrivit fișei de repartizare repetată a dosarului, cauza a fost redistribuită completul de judecată compus din: Radu Holban (judecător-raportor și președintele completului), judecătorii Cristina Prisacari și Svetlana Ghercavii (fila dosarului 101-102, volumul II).

17. Prin încheierea președintelui Curții de Apel Nord din 29 septembrie 2025, în legătură cu modificarea completelor de judecată, membrul completului Cristina Prisacari a fost înlocuită cu judecătorul Mariana Sajin (fila dosarului 125-127, volumul II).

V. Poziția părților în ședința instanței de apel:

18. Reprezentantul reclamantei-apelante S.R.L.”CRT-MONTAJ”, avocatul Sorin Corceac, în cadrul ședinței instanței de apel a pledat pentru admiterea cererii de apel depusă de S.R.L.”CRT-MONTAJ”, reiterând temeiurile de fapt și de drept invocate în aceasta. Concomitent a solicitat respingerea cererii de apel declarate de S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L.

Suplimentar, a declarat faptul că, nu-și amintește referitor la avizul de însoțire a mărfii, probabil nu este, dar sunt prezentate facturile fiscale cu recepția mărfii livrate de către apelantul S.R.L.”CRT-MONTAJ”.

A mai declarat că la momentul efectuării livrărilor în baza celor 3 facturi fiscale care au stat la baza acțiunii (fila dosarului 9-10, volumul II) contractul de vânzare-cumpărare din 12.08.2018 a fost executat, acesta nu a mai fost prelungit nu au mai fost încheiate alte contracte corespunzător raportului juridic a fost constituit în baza faptului livrării, eliberării și contrasemnării facturilor fiscale.

Faptul executării contractului anterior se confirmă prin anexarea la materialele cauzei a extraselor, actelor de verificare, or, în ele se numesc și sunt specificate facturile și sumele mărfurilor livrate anterior.

În baza solicitărilor, a fost livrată marfa conform facturilor, nu a fost încheiat un alt contract distinct.

Atunci, era o perioadă când se utilizau avize o perioadă facturi care ulterior a fost scoase din circulație probabil livrată marfa în mod corespunzător dar ceia ce este relevant este faptul că pârâta doar în instanța de apel a invocat acest fapt neobiectând la momentul contrasemnării acestor facturi una dintre care a fost achitată parțial neobiectând cu privire la modalitatea de transportarea pentru că facturile au fost semnate la locul și la data primirii mărfurilor respective.

Avizele cu privire la transportare cu părere de rău nu au fost găsite.

Reclamanta se axează pe faptul că facturile sunt reflectate la evidența de către Serviciul Fiscal de Stat.

Nu cunoaște cine a transportat marfa, crede că terți transportatori.

Puteau să fie avize de transport, foile de parcurs erau la transportator.

La moment reclamanta nu are alte înscrisuri.

19. Reprezentantul apelantului S S.R.L. „CRT-MONTAJ”, avocata Oxana Melnic, în cadrul ședinței instanței de apel a pledat pentru admiterea cererii de apel depusă de S.R.L.”CRT-MONTAJ”, reiterând temeiurile de fapt și de drept invocate în aceasta. Totodată a solicitat respingerea cererii de apel declarată de S.R.L.”CONT-ASISTENT.

Suplimentar, reprezentantul S.R.L. „CRT-MONTAJ”, avocata Oxana Melnic a în cadrul pledoariilor a menționat următoarele:

Partea intimată S.R.L.”Cont Asistent” în cadrul cererii de apel, a cererii de apel suplimentare , cât si în ”explicaţiile scrise” a invocat că banii care au fost viraţi de S.R.L. „Cont Asistent” sunt avansuri în baza promisiunilor de livrare , în ianuarie 2020 ziua 22 s-a semnat factura cu nr. EA 001685543 (pe cantitatea de 22 080 kg), însă marfa nu a fost livrată. Motivează că factura s-a înregistrat exclusiv pentru respectarea termenului legal de 20 zile, dar de fapt nu echivalează cu recepţia fizică.

Cu privire la aceasta alegaţie reține ca în temeiul, Ordinului nr. OMF118/2017 din 28.08.2017 cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special „Factura fiscală” şi a instrucţiunii privind completarea acestuia publicat : 22 septembrie 2017 publicate în MONITORUL OFICIAL Nr. 340-351, art. 1750 / data intrării în vigoare MODIFICAT OMF170 din 16.12.19, M0380-387/20 decembrie 2019, art.2086; în vigoare 20 decembrie 2019, pct. 9, „ Factura fiscală se perfectează de către furnizor pentru fiecare cumpărător/beneficiar în parte, cu excepţia cazurilor stabilite de Codul fiscal, cu completarea obligatorie a tuturor rechizitelor necesare pentru achitarea completă şi corectă pe operaţiunile efectuate şi, de asemenea, pentru scoaterea din gestiune şi intrarea în gestiune a mărfurilor livrate, activelor transmise/transportate, precum şi pentru confirmarea faptului livrării serviciilor de către furnizor beneficiarilor”.

La fel, alegaţiile expuse din ”explicaţiile scrise” că, pe factura cu nr. EA 001685543 (pe cantitatea de 22 080 kg), marfa nu a fost livrată, iar înregistrarea facturilor s-a făcut exclusiv pentru respectarea termenului legal de 20 zile, dar de fapt nu echivalează cu recepţia fizică, nu sunt corelate cu legislaţia în vigoare, termenul de înregistrare a facturii fiscale este de 10 zile, or, așa ne spune art . 118/1, COD Nr. 1163 din 24 aprilie 1997 Cod Fiscal al Republicii Moldova, în vigoare din 06 septembrie 2019 (actual la data eliberării facturilor), care expres

prevede la al. 1 „Factura fiscală eliberată se supune înregistrării obligatorii de către furnizorul subiect al impunerii cu T.V.A. în Registrul general electronic al facturilor fiscale, în forma şi în modul stabilit de Serviciul Fiscal de Stat, în cazul în care totalul valorii impozabile a livrării impozabile cu T.V.A. , inclusiv al valorii impozabile ajustate în condiţiile art. 98, depăşeşte suma de 100 000 lei. Alin (11) al art. 118 Cod Fiscal la fel reține că, ”Factura fiscală eliberată urmează să fie înregistrată în Registrul general electronic al facturilor fiscale în termen de 10 zile lucrătoare de la data eliberării”.

Susține că nu se acceptă poziţia invocată de partea intimată și anume că semnarea facturii a fost efectuată exclusiv pentru respectarea termenului legal invocat de aceștia de 20 zile, în situatia în care Factura fiscală eliberată urmează să fie înregistrată în Registrul general electronic al facturilor fiscale în termenul de 10 zile lucrătoare de la data eliberării, dar aceasta nu împiedică părţile facturii fiscale de a o anula.

Drept confirmare a acestui fapt serveşte pct. 43 din ordinul Nr. 317 din 26 iunie 2020 privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemul informaţional automatizat de creare și circulaţie a facturilor fiscale electronice „e-Factura”, care prevede expres: „Iniţierea procedurii de anulare a facturilor fiscale poate fi efectuată doar de către contribuabilul „Furnizor” care a emis (creat) facturile fiscale. Pct. 44. „e-Factura” asigură posibilitatea anulării facturii fiscale generate, cu indicarea motivului anulării, atât în cazul ciclului scurt de viaţă, cât și în cazul ciclului de viaţă lungă şi se realizează cu acceptul ambelor părţi implicate în tranzactie. În cazul în care „Furnizorul” iniţiază procedura de anulare a facturii fiscale, automat se va genera în SIA „Cabinetul personal al contribuabilului” și se va remite la adresa de e-mail a cumpărătorului un mesaj despre acest fapt.

Reține că în aspectul invocat supra este de menționat ca nici S.R.L.”CRT-MONTAJ” și nici S.R.L.”CONT-ASISTENT”, nu au inițiat prin programul SIA , acţiuni de anulare a facturii, acţiuni care de drept puteau fi efectuate , or, conform legii nu există un termen de decădere privind anularea cu excepţia pînă la data prezentării dărilor de seama către Serviciul Fiscal de Stat.

La fel, la materialele cauzei nu se regăsește o adresare , o cerere de la S.R.L.”CONT-ASISTENT” către S.R.L.”CRT-MONTAJ privind solicitarea de anulare a facturii fiscale .

Respectiv alegaţia privind justificarea semnării facturii din 22.01.2020 factura cu nr. EA 001685543 (pe cantitatea de 22 080 kg) este lipsita de teniei juridic.

Referitor la alte alegaţii expuse în ”explicaţiile scrise”, și anume că pe facturi lipsesc menţiuni privind documentele de transport, foaia de parcurs și transportator, este de menționat că pe caz nu a fost înaintată o acţiune reconvențională de drept cu privire la nulitatea relativă sau absolută a facturii fiscale, situație ce decade din interpretarea de iure a facturii pe caz.

Suplimentar, la capitolul invocat de S.R.L.”CONT-ASISTENT”: „ de fapt sumele transferate de S.R.L.”CONT-ASISTENT” către S.R.L.”CRT-MONTAJ” erau avansuri, este de menționat că aceste afirmaţii nu corespund adevărului și sunt lipsite de bază probantă, or, S.R.L.”CONT-ASISTENT” nu a prezentat careva dispoziţii de plată în care sa fie indicat ”scopul transferurilor- avans”, în care sens în dispoziile de plată regăsite la materialele cauzei de la S.R.L.”CONT-ASISTENT”, astfel de clauze nu sunt.

La fel, S.R.L.”CONT-ASISTENT” face trimitere la normele art. 117/1 Cod Fiscal și la alte norme privind valabilitatea facturii fiscale.

Cu privire la alegaţiile că marfa nu a fost livrată, acestea nu corespund adevărului și nu sunt decât o tactică de rea-credinţă a intimatului de a refuza executarea obligaţiilor, în situația în care în confimarea faptului că marfa a fost livrată servesc facturile fiscale fizice semnate, cu Seria IV - nr.81506 din 31.10.2019, Seria IV - nr. 81507 din 31.10.2019, Sena IV - nr.81508 din 31.10.2019, facturi semnate fizic și aplicată stampila companiei care a primit marfa S.R.L. ”CONT-ASISTENT” .

În sensul dat, prin semnarea facturilor de către cumpărătorul S.R.L. ”CONT-ASISTENT”, se confirmă faptul primirii mărfii livrate, or, în susţinerea de iure a ipotezei ne vine art. 108 din Codul Fiscal, care expres prevede : (1) Data calculării obligaţiei fiscale privind T.V.A. este data livrării. alin. 5 al art. 108 expres prevede: „(5) Dacă factura fiscală este eliberată sau plata este primită până la momentul efectuării livrării, data livrării se consideră data eliberării facturii fiscale sau data primirii plăţii, în dependenţă de ce are loc mai înainte. La caz este aplicabilă data emiterii facturii fiscale și respectiv semnării de către cumpărător.

Mai invocă faptul că, S.R.L. ”CONT-ASISTENT” face trimitere la normele art. 117/1 Cod Fiscal, dar și la alte norme privind valabilitatea facturii fiscale , dar la caz nu se regăsește o notificare, o cerere prin care S.R.L. ”CONT-ASISTENT”, invocă in perioada fiscală , cât și până în prezent anularea facturilor fiscale, prin sistemul SIA , cereri ce corect urmau a fi adresate în ipoteza ultimilor, către S.R.L.” CRT-MONTAJ”.

Concomitent, a specificat că nu se regăsește la materialele cauzei o acţiune reconvențională pe caz, care prin prisma prevederilor legislaţiei procedural civile, art. 172 Cod de procedura civilă, alin. (1) expres se prevede: „Până la începerea dezbaterilor judiciare, pârâtul are dreptul sa intenteze împotriva reclamantului o acţiune reconvenţională pentru a fi judecată odata cu acţiunea iniţială. (2) Intentarea acţiunii reconvenţionale se face potrivit regulilor generale de intentare a acţiunii.” Or, dispoziţiile privind administrarea probelor se aplică în mod corespunzător, situații ce la caz nu se regăsesc.

Însuși în alegaţiile sale, intimatul menționează că factura fiscală este semnata doar după ce este primită, descarcată, ulterior semnându-se factura fiscală, (indicând că este practica corecta folosita de compania sa), menționând ca este o precedura constanta, dar nu o excepţie, situatie ce de fapt a și avut loc, fapt confirmat însuși prin alegaţiile supra citate, aceste afirmaţii regăsindu-se în mai multe fraze din „explicaţia scrisa” .

A afirmat în alegaţiile sale partea intimată ca S.R.L.” CRT-MONTAJ” a devenit un partener de încredere pe parcursul colaborării.

În speță, consideră oportun a reitera faptul că, valabilitatea facturilor fiscale, faptul livrării, cât și existența în sine a datoriei prin:

> *Semnarea facturilor fizice : Seria IV — nr.81506 din 31.10.2019, Seria IV- nr. 81507 din 31.10.2019 , Seria IV- nr.81508 din 31.10.2019 , semnarea cu ciclu lung a e — facturii de către S.R.L.” Cont Asistent,, din 22.01.2020 ;*

> *Eliberarea actelor de verificare privind decontările reciproce datat din pentru perioada 01.01.2020- 23.03.2023 eliberat de Cont Asistent SRL ,fila dosarului 205;*

> Eliberarea aceluiaşi act de verificare privind decontările reciproce datat din pentru perioada 01.01.2020- 23.03.2023 eliberat de S.R.L.”CRT Montaj,, fila dosarului 55;

> Răspunsul oferit de SFS , prin care informează ca potrivit datelor din Sistemul Infomational al Serviciului Fiscal de Stat S.R.L.”CRT Montaj,, a reflectat în Declarațiile privind TVA pentru 10.2019 si pentru luna ianuarie 2020 livrări către S.R.L.”Cont – Asistent,, conform următoarelor facturi : Seria IV - nr.81506 din 31.10.2019, Seria IV - nr. 81507 din 31.10.2019 , Seria IV - nr.81508 din 31.10.2019 , semnarea cu ciclu lung a e - facturii EAA nr.001685543 din 22.01.2020 (voi If.d 56) ;

> Expedierea notificării la 12 ianuarie 2021, în adresa S.R.L.”Cont Asistent,, de către S.R.L.”CRT Montaj,, şi lipsirea reacţiei, negării, prin răspuns , primirii loturilor de marfa conform facturilor semnate de S.R.L.”Cont Asistent,, fila dosarului 11 ;

> Lipsa pretenţiilor expediate în adresa S.R.L.”CRT Montaj,, din parea S.R.L.”Cont – Asistent”;

> Lipsa cererii privind anularea facturilor , inclusiv a e-facturii prin intermediul SIA e factura , conform ordinului Nr. 317 privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemul informaţional automatizat de creare şi circulaţie a facturilor fiscale electronice „e-Factura”;

> Lipsa acţiunii reconvenţionale pe caz , în care S.R.L.”Cont – Asistent” î-şi exprimă dazacordul referitor la valabilitatea facturilor fiscale .

Deci, în speța actuală s-a constatat cu certitudine în baza probelor administrate și cercetate că S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a vândut pentru S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. marfa în temeiul mai multor facturi fiscale, care au fost anexate la materialele cauzei (fila dosarului 7-10, volumul I).

Potrivit actului de verificare, prezentat de reclamant, rezultă că la data de 30 decembrie 2020, S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. înregistra faţă de reclamant o restanţă la achitari în temeiul facturilor menţionate, în sumă totală de 359 337 lei. (fila dosarului 55, volumul I).

Suplimentar, în privinţa livrării produselor respective S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a emis, la aceeaşi dată în temeiul art. 93 alin. (16) din Codul fiscal, facturi fiscale, acceptată de către S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. , facturi neanulate , valabile până în prezent.

La caz, raportul juridic a fost încheiat prin schimb de înscrisuri, respectiv prin semnarea de către părţi a facturilor fiscale, ce conţine informaţiile de bază ale contractului de vânzare-cumpărare, respectiv datele părţilor contractante, vânzător şi cumpărător, marfa contractată, cantitatea acesteia şi valoarea acesteia,astfel încât contrasemnarea facturilor
fiscale susmenţionate de către intimat dovedeşte încheierea raportului juridic din speţa dată.

La fel, cu privire la alegaţiile S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. precum că, la caz nu este clar ce categorie de marfa a fost livrată de către reclamant, se explica prin aceea că contrasemnarea de către pârât a facturilor fiscale denotă cert că aceasta a recepţionat marfa livrată, după cum aceasta este specificată în facturi - floarea soarelui, nu a înaintat obiecţii în termenul stabilit de Lege nici la cantitatea livrată, nici la calitatea acesteia, nici la preţul de livrare.

Mai mult decât atât, potrivit datelor din evidenţa contabilă a S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. prezentată instanţei de judecată de către aceasta, se confirmă restanţa faţă de reclamant în mărime de 359337,88 lei, analiza acesteia dovedind că aceasta a fost formată în modalitatea invocată în cererea de chemare în judecată și faptele corespund adevarului, extrasul prezentat confirmând şi faptul că intimatul S.R.L. ”Cont Asistenta,, , a luat la evidenţa contabilă facturile fiscale în baza cărora s-a format creanţa faţă de S.R.L. ” CRT-MONTAJ”

În lumina celor invocate supra, prin prisma art. 6 CEDO - dreptul la un proces echitabil consideră ca au fost administrate probe suficiente, pertinente, veridice și utile, care confirmă şi justifică circumstanţele invocate în acţiune şi care dovedesc existenţa raportului juridic şi respectiv existenţa datoriei pentru marfa livrată, din care motiv va solicita respingerea cererii de apel inițiale și suplimentare depuse de S.R.L.”CONT-ASISTENT” cu admiterea cererii de apel și a cererii de apel suplimentare depuse în interesul S.R.L.”CRT-MONTAJ”, inclusiv suma dobânzii de întârziere, solicitată.

20. Reprezentantul pârâtei-apelante S.R.L.”CONT-ASISTENT” - avocatul stagiar Eugen Popovici, în cadrul ședinței instanței de apel a pledat pentru respingerea cererii de apel declarată de S.R.L. ”CRT-MONTAJ”, admiterea cererii de apel declarată de S.R.L. ”CONT-ASISTENT”, casarea integrală a hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea înaintată de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” să fie respinsă ca neîntemeiată.

În acest sens, reprezentantul pârâtei/apelante S.R.L.”CONT-ASISTENT” a prezentat explicații scrise în conformitate cu prevederile at. 56 și art. 382 Cod de procedură civilă, în care a invocat în esență faptul că, relaţia comercială a părţilor a evoluat constant în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 62/18 din 12.09.2018, cu livrări reale şi o practică riguroasă de recepţie (test de calitate, cântărire, tichet de cântar, aviz de însoţire a mărfurilor, foaie de parcurs, certificat de inofensivitate, factura semnându-se abia ulterior verificărilor), însă, în toamna anului 2019, dinamica respectivă s-a fracturat: furnizorul a prezentat spre semnare trei facturi seria/nr. - IV 4831506/31.10.2019 (14.040 kg), IV 4831507/31.10.2019 (14.000 kg) şi IV 4831508/31.10.2019 (14.030 kg) - însoţindu-le de asigurări ferme că marfa va fi livrată în cel mai scurt timp. La scurtă vreme, a solicitat transferul unui avans, care a fost efectiv achitat de către pârâtă, mizând pe seriozitatea partenerului şi pe uzanţele anterioare ale colaborării. Numai că, după acest moment, au urmat doar promisiuni, fară ca marfa să ajungă vreodată în depozit. Drept urmare, deşi livrarea promisă pentru loturile din octombrie nu s-a materializat, la 22.01.2020 furnizorul a mai expediat încă o factură electronică, EAA 001685543 (cu cantitatea de 22.080 kg), însoţită din nou de garanţii verbale că seminţele de floarea-soarelui vor fi predate fără întârziere. Nici acest lot nu a fost livrat. Înregistrarea facturilor s-a făcut exclusiv pentru respectarea termenului legal de 20 de zile, conform practicii contabile, fară ca aceasta să poată echivala cu recepţia fizică. Totodată, s-a reieșit și din specificul relațiilor comerciale de încredere reciprocă stabilite anterior între ambii agenți economici și a relațiilor de prietenie dintre administratorii acestora. Astfel, s-a creat o aparenţă contabilă a tranzacţiei, lipsind însă faptul economic al predării. De asemenea, în explicațiile sale date în ședință de judecată, reprezentantul pârâtei a menționat că, în ceea ce ține de standardul intern al S.R.L. ”Cont Asistent” privind recepționarea mărfii rezultă că aceasta se consideră recepționată doar după: 1.controlul calităţii şi cântărire; 2.prezentarea tichetului de cântar, avizului de însoţire a mărfurilor, foii

de parcurs şi certificatului de inofensivitate. Deci, lipsa oricăruia dintre aceste documente primare înseamnă neproducerea faptului economic "predare-primire" şi, deci, nelivrarea. Acest standart intern nu este formal, ci urmăreşte trasabilitatea: tichetele confirmă masa la intrare, avizul identifică mărfurile şi traseul lor, foaia de parcurs atestă transportul efectiv, iar certificatul de inofensivitate validează conformitatea produsului alimentar. În dosarul în cauză însă pretenţiile reclamantei se întemeiază pe facturi necorelate cu acte primare de livrare/transport, pe avansuri neacoperite prin predare, şi pe o poziţie oscilantă a reclamantei, fără a oferi proba materială a livrării.

În consecință, susține că inconsecvenţa poziţiei adverse accentuează fragilitatea probatorie: în timp ce aici minimalizează importanţa avizului şi a foii de parcurs, într-un litigiu similar („Cozăşteanul" S.R.L.) a depus aceste acte şi a susţinut caracterul lor obligatoriu pentru livrările pe teritoriul R.M. Această oscilaţie între cauze diferite subminează credibilitatea susţinerii că livrarea ar fi avut loc şi în speţa de faţă. Astfel, în litigiul similar cu S.R.L. „Cozaşteanul", aceeaşi parte a depus tocmai aceste documente ca probă a livrării şi a susţinut caracterul lor obligatoriu pentru livrările efectuate pe teritoriul Republicii Moldova. Această schimbare de macaz, de la "sunt obligatorii" la „nu sunt necesare", fără nicio justificare factologică sau juridică plauzibilă, revelează o oscilaţie argumentativă incompatibilă cu exigenţele bunei-credinţe procesuale.

Menționează că relevanţa practică este dublă. Pe de o parte, inconsecvenţa subminează credibilitatea poziţiei actuale: dacă în raportul cu Cozăşteanul livrarea a fost dovedită prin avize şi foi de
parcurs, iar aici asemenea acte lipsesc, nu poate fi imputată cumpărătorului exigența de a cere aceleaşi documente primare, ci intimatei lipsa probei. Pe de altă parte, în acea cauză "geamană", situaţia de avans fară livrare s-a soluţionat prin hotărâre definitivă şi irevocabilă (fila dosarului 144-151, volumul II), ceea ce întăreşte concluzia că, în relaţiile cu entităţi afiliate (fondator comun) furnizorul a manifestat acelaşi tipar: facturi şi promisiuni, dar fară predare probată.

Consideră că la caz nu merge vorba despre un incident singular, ci despre o recurenţă comportamentală care transcende speţa: în raporturile cu S.R.L. „Cozăşteanul", s-a consumat acelaşi scenariu factual - s-a virat avans, iar marfa nu a fost livrată litigiul respectiv fiind deja tranşat prin hotărâre definitivă şi

irevocabilă. Acest epilog judiciar, încheiat „pe fondul nerealizării livrării”, nu este doar informativ, ci consolidează probabilitatea ca în prezenta cauză asistă la acelaşi mod de operare, în care factura este utilizată ca suport scriptic fară verigile materiale ale predării (aviz de însoţire, foaie de parcurs, PV-uri de recepţie, tichete de cântar).

Astfel, susține că relevanţa acestui antecedent creşte exponenţial prin legătura de afiliere dintre entităţile implicate: acelaşi fondator *(Caraiman Larisa - fiica lui Caraiman Oleg)* atât la S.R.L.”CRT- MONTAJ”, cât şi la S.R.L.”Cozăşteanul”. Această comunitate de control explică de ce tiparul comercial (avans —► promisiune de livrare —► lipsa predării) se reproduce în oglindă şi justifică, procesual, o exigenţă sporită a probei în prezenta cauză. Cu atât mai mult cu cât, în litigiul „geamăn”, aceeaşi parte a depus avize şi foi de parcurs ca probă a livrării şi a susţinut caracterul obligatoriu al acestor documente pentru livrările pe teritoriul R.M., în timp ce aici neagă necesitatea lor.

De asemenea, un indiciu concret al felului în care intimata înţelege raportul juridic din speţă este graba cu care a angajat o companie terţă de recuperare - Finance Collect - înainte de a-şi proba livrarea. Or, chiar în propriile lor acte se consemnează încheierea unui contract de prestări servicii de colectare a creanţelor şi expedierea unui preaviz de colectare, demers orientat spre „încasarea sumei solicitate în instanţă’’ doar pe baza facturilor, fară suportul documentelor de transport/predare.

Or, un astfel de contract de colectare are, în esenţă, natura unui mandat: mandatarul urmăreşte să obţină plata numai în limitele drepturilor pe care le are mandantul (furnizorul). Mandatarul nu poate „crea” obligaţia - el o presupune şi o urmăreşte. În dreptul civil, mandatarul trebuie să acţioneze în interesul mandantului, cu competenţă şi prudenţă, în limitele împuternicirilor conferite (art. 1478-1480 Cod civil). Prin urmare, chiar şi existenţa unui contract cu „Finance Collect” nu validează pretenţia în absenţa faptului economic al predării dovedit prin actele primare (aviz, foaie de parcurs, PV de recepţie, tichet de cântar).

Suplimentar, chiar dacă s-ar admite (strict teoretic) că nu ar fi vorba de un simplu mandat, ci de o cesiune de creanţă, regulile cesiunii nu schimbă problema de fond: debitorul poate opune cesionarului toate excepţiile pe care le-ar fi opus cedentului (art. 829 Cod civil), inclusiv excepţia lipsei livrării Mai mult, dacă

„înscrisul asupra debitului” nu reflectă realitatea, iar cesionarul cunoștea sau trebuia să cunoască de acest lucru la data cesiunii, conţinutul înscrisului nu-i este opozabil debitorului (art. 833 Cod civil). La fel, într-o cauză în care însăşi factura centrală (EAA 001685543/22.01.2020) are rubricile 8-9 necompletate („Foaia de parcurs7„Transportator”), iar avizele de însoţire lipsesc, orice cesionar ori colector profesionist nu poate pretinde buna-credinţă deplină cu privire la existenţa creanţei fără sa verifice aceste verigi minime ale livrării.

Ce ține de componenta fiscală, reține faptul că contractarea unui colector nu substituie mecanismul legal al facturării şi trasabilităţii livrării. Or, art. 117 Cod fiscal cere că factura să includă, între altele, „data livrării” (dacă diferă de data emiterii), iar această dată trebuie să fie susţinută de documentele de însoţire/transport. Fără foaie de parcurs, fară aviz şi fară PV de recepţie, „data livrării” rămâne neprobabilă, iar simpla existenţă/înregistrare a facturii nu face dovada predării. Prin urmare, a porni recuperarea pe baza unor facturi decuplate de la actele primare nu corectează deficienţa probatorie; dimpotrivă, o accentuează.

Totodată, în temeiul bunei-credinţe (art. 10-11 Cod civil), a activa mecanisme de colectare împotriva debitorului înainte de a dovedi livrarea şi în paralel cu negarea caracterului obligatoriu al documentelor primare (în timp ce în alt dosar similar fi prezentat tocmai aceste acte ca obligatorii) trădează o conduită neloială şi oscilaţii greu compatibile cu standardul legal. Iar dacă finalitatea reală este exercitarea de presiune prin preavize comerciale, fară probă materială a predării, ne aflăm în zona abuzului de drept (art. 13 Cod civil), ceea ce justifică o evaluare severă a pretenţiei întemeiate exclusiv pe facturi.

La fel, în speță nu merge vorba despre un capriciu formal, ci despre o disciplină operaţională consolidată în timp: Cont-Asistent funcţionează, încă din 2010, într-un ecosistem de aprovizionare cu multipli furnizori de seminţe de floarea-soarelui şi a pus în centrul recepţiei trasabilitatea documentară a fiecărui lot. În mod curent, marfa soseşte direct la depozitul întreprinderii; este verificată calitativ şi cântărită, iar şoferul prezintă tichetul de cântar, avizul de însoţire a mărfurilor, foaia de parcurs şi certificatul de inofensivitate. Doar după verificările date şi după prezentarea tuturor documentelor primare marfa este primită/descărcată, ulterior semnându-se factura fiscală, aceasta din urmă fiind o procedura constantă, nu o excepţie.

Astfel, această rigoare nu este întâmplătoare,or: aproximativ 75% din producţia de halva este comercializată în spaţiul UE, ceea ce impune, pe întreg lanţul, standardizare şi conformitate - de la calitatea materiei prime până la actele de însoţire care dovedesc proveniența, traseul şi predarea. În acest context, „nu se recepţionează marfă fără acte” nu este un slogan, ci o regulă de funcţionare indispensabilă pentru a garanta că produsul finit respectă exigenţele de calitate şi control.

Practica operaţională a Cont-Asistent s-a validat în timp inclusiv în relaţia cu intimata S.R.L.”CRT-Montaj”: în perioada de colaborare anterioară, loturile neconforme nu erau primite, iar furnizorul asigura înlocuirea rapidă; această normalitate contractuală confirmă că, în regim obişnuit, documentele există atunci când are loc o livrare reală. În mod logic, dacă livrarea s-ar fi produs şi în speţă, dosarul fiecărei facturi ar fi conţinut aceleaşi piese primare (aviz, foaie de parcurs, tichet de cântar, certificat), urmate de factura semnată după recepţie. Absenţa acestor piese contrazice tocmai regula consacrată a colaborării.

Prin urmare, proba materială a predării nu este un adaos facultativ, ci miezul procedurii de recepţie adoptate de apelantă: întâi calitatea şi actele, apoi descărcarea şi factura. Or, în dosarul de faţă, lipsesc tocmai aceste verigi - avizele şi foile de parcurs, iar facturile invocate nu sunt corelate cu documente de transport/recepţie, ceea ce rupe trasabilitatea şi lasă neprobat faptul economic „predare-primire”. Reieșind din acest cadru, a afirma că factura, singură, dovedeşte livrarea, înseamnă a ignora regula internă consolidată de apelantă şi confirmată de contextul său operaţional.

Prin urmare, susține că practica constantă a S.C.”Cont-Asistent„S.R.L. - construită pe documente primare prezentate anterior recepţiei şi pe standardele impuse de exportul majoritar în UE - face improbabilă existenţa unei livrări valabile fără urme documentare. Dacă în mod obişnuit „nu se recepţionează marfa fără acte”, atunci în mod excepţional sarcina intimatei era să dovedească de ce şi cum s-ar fi livrat aici fără acele acte. Or, cât timp acestea lipsesc, iar facturile nu sunt ancorate în traseul efectiv al bunurilor, livrarea nu este dovedită.

Suplimentar, relaţia comercială dintre părţi nu a apărut din senin, ci s-a construit pe o practică operaţională stabilă a cumpărătorului şi pe un istoric de livrări conforme ale furnizorului. S.C.”Cont-Asistent„S.R.L. activează din 2010 ca

producător de halva şi se aprovizionează constant de la mai mulţi antreprenori locali, în baza unor contracte de vânzare-cumpărare, ceea ce explică rigoarea procedurilor interne şi exigenţa documentelor primare aferente fiecărui lot recepţionat. În plus, aprox. 75% din producţia de halva este destinată spaţiului UE, ceea ce reclamă standarde sporite de calitate şi trasabilitate pe întreg lanţul de aprovizionare.

Sub acest aspect, s-a încheiat contractul nr. 62/18 din 12.09.2018 cu S.R.L.”CRT-MONTAJ”, furnizor care a devenit, în timp, partener de încredere. Pe parcursul colaborării s-au livrat mai multe tone de seminţe de floarea-soarelui, în parametrii de calitate solicitaţi; iar atunci când un lot nu corespundea, marfa nu era primită la depozit, furnizorul asigurând livrarea repetată şi neîntârziată. Această practică - livrare conformă, verificare la intrare, respingerea loturilor neconforme - a devenit normalitatea colaborării.

Operaţional, fluxul era limpede: întrucât cumpărătorul nu dispune de parc auto pentru transportul materiei prime, furnizorii livrează direct la depozitul S.C.”Cont-Asistent” S.R.L., unde are loc controlul calităţii şi cântărirea. Şoferul prezintă obligatoriu tichetul de cântar, avizul de însoţire a mărfurilor, foaia de parcurs şi certificatul de inofensivitate, iar doar după trecerea verificărilor şi prezentarea tuturor documentelor primare se face recepţia/descărcarea şi se semnează factura fiscală. Aceasta este procedura obişnuită de lucru între părţi.

Astfel, pe dimensiunea volum-timp, colaborarea era calibrată pe sezonalitatea consumului: halva are vârf de cerere în Postul Mare, astfel că în fiecare an, din septembrie, S.C.”Cont-Asistent„S.R.L. îşi formează stocul cu materie primă prin contracte cu mai mulţi producători, tocmai pentru a acoperi necesarul de producţie. Această planificare explică de ce respectarea trasabilităţii (acte de însoţire, cântărire, recepţie) era, pentru apelanta S.C.”Cont-Asistent” S.R.L., o condiţie tehnică şi comercială indispensabilă.

Suplimentar, în anul 2019-2020, S.C.”Cont-Asistent„S.R.L. a lucrat cu multiple surse (AMG Kemel, Agroberezloci, Erhan Agro, S.R.L. ”Cozăşteanul”, S.R.L.”CRT-MONTAJ”, ”Agrorealcom, Ionfinaşa Agro” ş.a.), iar după expirarea contractului nr. 62/18, a continuat colaborarea cu S.R.L.”CRT-MONTAJ” , în considerarea acestui palmares de livrări corecte şi a mecanismului de remediere rapidă a eventualelor neconformităţi. Astfel, contextul actual confirmă că, în fluxul

normal al colaborării, dosarul fiecărei livrări conţinea actele primare aferente transportului şi recepţiei.

Prin urmare, cadrul factual arată o relaţie construită pe livrări efective, documentate, şi pe reguli clare: întâi verificarea şi actele, apoi recepţia şi factura. Tocmai de aceea, absenţa în speţă a avizelor de însoţire, a foilor de parcurs şi a celorlalte documente minime rupe continuitatea acestei normalităţi contractuale şi face improbabilă existenţa unei predări reale pentru loturile litigioase - mai ales când, procedural, în mod obişnuit nu se recepţionează marfa fară acte.

Mai indică faptul că, sezonalitatea consumului (de pildă, vârful de cerere din preajma Postului Mare) explică o anumită planificare comercială - comenzi mai timpurii, plăţi în avans, flux logistic accelerat dar nu suspendă şi nici nu relaxează regulile juridice ale sarcinii probei şi ale trasabilităţii livrării. Or, în procesele civile, fiecare parte rămâne să dovedească faptele pe care şi le invocă în sprijinul pretenţiilor sale; simpla invocare a „urgenţei sezoniere” nu mută povara probatorie asupra celeilalte părţi şi nu scade exigenţa înscrisurilor primare care atestă transportul şi predarea efectivă.

La fel, chiar şi în plan fiscal, emiterea unor facturi „pe repede înainte”, cadrul normativ nu confundă facturarea cu predarea.

Or, în practică, consideră posibil ca în perioade aglomerate să se accepte plăţi în avans ori să se elibereze factura înaintea predării efective; însă acest aranjament comercial produce, în principal, efecte fiscale privind momentul exigibilităţii TVA, nu şi o prezumţie de livrare fizică în absenţa actelor de însoţire/transport.

Totodată, relaţia cordială dintre părţi explică, cel mult, încrederea cu care s-a acceptat semnarea ori înregistrarea unor facturi în aşteptarea livrării; aceasta nu poate substitui proba materială a predării.

Suplimentar, în arhitectura juridică a livrărilor de bunuri, factura nu este probă a predării prin ea însăşi, ceea ce presupune existenţa unor documente-suport care fixează momentul şi realitatea predării.

Aceeaşi logică se regăsește în dreptul civil, scrisoarea de trăsură „serveşte drept dovadă, până la proba contrară, a încheierii şi a cuprinsului contractului de transport, precum şi a preluării bunului de către transportator”.

Cu privire la speţa actuală, tocmai verigile de trasabilitate lipsesc: or, factura centrală EAA 001685543 din 22.01.2020 nu conţine nimic la rândul 8 „Foaia de parcurs” şi rândul 9 „Transportator” - câmpurile care ar face legătura dintre factura emisă „pe încredere” şi un transport efectiv urmat de predare reală. Or, dacă transportul ar fi existat, seria/numărul/data foii de parcurs şi identificarea transportatorului ar fi fost menţionate în mod firesc.

Prin comparaţie, rezultă că în sfera fiscală legiuitorul tratează distinct tranzacţiile între persoane interdependente, subliniind că rezultatul lor trebuie să fie liber de influenţa relaţiei dintre părţi. Fără a afirma că prietenia echivalează juridic cu interdependenţa, spiritul acestor norme arată că proximitatea dintre cocontractanţi nu relaxează standardul probator: cu atât mai mult este necesar ca actele primare ale livrării să fie la dosar.

În această cauză, întreaga pretenţie a intimatei se sprijină pe un suport pur scriptic - facturi fiscale — decuplat de la orice dovadă materială a predării.

Consideră că factura, în sine, este un titlu fiscal care marchează momentul obligaţiei fiscale şi agrară elementele declarative ale tranzacţiei; dînsa nu ţine loc de document de transport şi nu probează singular „data livrării” ori preluarea efectivă a bunurilor.

Totodată, în plan probator, sarcina demonstrării, predării aparţine vânzătorului care pretinde plata. Nu i se poate cere cumpărătorului să demonstreze un fapt negativ „că nu i s-a predat marfa” atunci când partea care invocă executarea evită să prezinte tocmai actele care o dovedesc în mod obiectiv.

VI. Aprecierea instanţei de apel:

21. Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanţii la proces, a materialelor din dosar și a normelor legale relevante speței, completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord conchide că apelul declarat de S.R.L.”CRT-MONTAJ” și apelul declarat de S.C.”CONT-ASISTENT” S.R.L. sunt pasibile de admitere, din următoarele considerente.

22. În conformitate cu art. 362 alin. (1) Cod procedură civilă, *termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.*

23. Completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord reţine că dispozitivul hotărârii contestate a fost pronunţat la 12 octombrie 2023 (fila dosarului 20, volumul II). Cererea de apel prealabilă a S.R.L.”CRT-MONTAj” a fost înaintată la 9 noiembrie 2023, iar ceerea de apel prealabil a S.C.”CONT-ASISTENT” S.R.L. a fost depus la 10 noiembrie 2023 (fila dosarului 25-26; 27). Prin urmare, ambele cereri de apel au fost declarate în termenul legal prevăzut de art. 362 Cod procedură civilă.

24. În accepțiunea art. 373 Cod de procedură civilă, *instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importantă pentru soluţionarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor din apel. Instanţa nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanţe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.*

25. În corespundere cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, *fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importantă pentru soluţionarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.*

26. În baza art. 121 din Cod de procedură civilă, *instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului,* iar art. 122 din Codul de procedură civilă prevede că, *circumstanţele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probaţiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.*

27. În conformitate cu cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, *instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.*

28. Art. 239 Cod de procedură civilă reglementează că, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată. Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importantă la soluționarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.*

29. Iar art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că, *la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţa pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.*

29. Din conținutul normelor enunțate, instanța de apel reține că, potrivit regulilor unui proces echitabil, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare (Hirro Balani c.Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

30. Sursele de Soft Low - Avizul nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, stabilește că o motivație şi o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce iau fost prezentate.

31. Instanța de apel menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de aşi argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub

aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare şi dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

32. Potrivit art. 385 alin. (1), lit. c) Cod de procedură civilă, *instanța de apel după ce judecă apelul, este în drept: c) să admită apelul și să caseze integral sau partial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre;*

33. Conform art. 386 alin. (1) Cod de procedură civilă,

(1) Hotărârea primei instanţe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă:

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sunt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material au procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

34. Potrivit art. 387 Cod de procedură civilă, se consideră că, *normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebia să fie aplicată; c) a interpretat eronat legea;*

35. În alin. (1) al art. 388 Cod de pocedură civilă sunt enumerate încălcările procedurale, care constitue temei de casare a hotărârii primei instanțe independent de argumentele cererii de apel. Totodată alin. (2) al aceluiași articol că, prevede că, *săvârşirea altor încălcări decît cele consemnate la alin.(1) constituie temeiul casării hotărîrii numai dacă ele au dus sau au putut duce la soluţionarea eronată a cauzei.*

36. În primul rând, Completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord constată că, prima instanță a admis o încălcare procedurală gravă, ce constituie temei de admitere a ambelor apeluri independent de argumentele acestora, cu rejudecarea cauzei de către instanța de apel, or, acastă încălcare afectează fondul și a dus la soluționarea eronată a cauzei.

37. Potrivit art. 211 alin. (1) Cod de pocedură civilă (Judecarea cauzei în fond):

(1) În cadrul examinării cauzei în fond, preşedintele şedinţei este obligat să asigure participanţilor la proces posibilitatea expunerii considerentelor referitoare la circumstanţele de fapt şi de drept ale cauzei, la completări, la cercetarea și aprecierea probelor administrate în condiţiile prezentului cod. În acest scop, judecătorul trebuie, după caz, să elucideze împreună cu participanții la proces circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei ***și să cerceteze probele din dosar****.*

38. Conform art. 214 (Stabilirea consecutivităţii cercetării probelor):

După ce ascultă explicaţiile participanţilor la proces, instanţa judecătorească, luînd în considerare opinia acestora, ***stabileşte consecutivitatea cercetării probelor, care poate fi modificată ulterior****.*

39. Potrivit art. 232 Cod de procedură civilă (Finalizarea examinării cauzei în fond):

După examinarea tuturor probelor, preşedintele şedinţei de judecată clarifică dacă reclamantul nu renunță la acțiune, dacă pîrîtul nu recunoaște pretenţiile, dacă părţile nu intenționează să se împace și dacă participanții nu solicită completarea materialelor din dosar în condițiile art. 119[1] alin. (4). În lipsa unor astfel de cereri, preşedintele şedinţei de judecată declară finalizarea examinării cauzei și trece la pledoarii.

40. Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din data de 28 martie 2023 (fila dosarului 225-226, volumul I) după ascultarea explicațiilor reprezentanților părților, instanţa a pus în discuţie chestiunea privind trecerea la faza cercetării probelor, însă la demersul reprezentantului pârâtei S.C. ”CONT-

ASISTENT” S.R.L., s-a anunţat întrerupere în şedinţa de judecată până la data de 21 iunie 2023 ora 10:00.

41. Conform procesului-verbal al şedinţei de judecată din 21 iunie 2023 (fila dosarului 232, volumul I), reprezentantul pârâtei a formulat o cerere de recuzare a judecătorului Alexandra Romanaș, din motivul existenței unor dubii privind imparţialitatea magistratului. În legătură cu acest fapt ședința a fost întreruptă, cu transmiterea dosarului în cancelaria Judecătoriei Orhei (sediul central) pentru repartizarea şi examinarea cererii de recuzare formulate în şedinţa de judecată. Astfel, în ședința din 21 iunie 2023 aşa şi nu s-a trecut la cercetarea probelor scrise din dosar (fila dosarului 226, volumul I).

42. După examinarea cererii de recuzare și respingerea acesteia, dosarul cauzei a fost restituit aceluiași judecător, pentru continuarea examinării (fila dosarului 228; 229-230, volumul I).

43. Potrivit procesului-verbal al şedinţei de judecată din 25 iulie 2023 (fila dosarului 249, volumul I), în ședință s-a prezentat doar reprezentantul reclamantei, avocatul Sorin Gorceac, iar reprezentantul pârâtei, avocatul Nicolae Botnari, a remis instanței prin e-mail o cerere de amânare a ședinței de judecată, pe motiv că este antrenat în acțiuni de urmărire penală ce nu suferă amânare într-o cauză penală, menționând totodată că data și ora ședinței de judecată în prezenta cauză a fost stabilită de instanță din oficiu, fără a fi coordonată în prealabil cu părțile.

44. Fără a se pronunța prin încheiere protocolară asupra cererii reprezentantului pârâtei, avocatul Nicolae Botnari, privind amânarea ședinței de judecată; contrar prevederilor art. 211, art. 214 și art. 232 Cod de procedură civilă, adică fără a îndeplini faza de cercetare a probelor anexate la dosar și fără a soluționa chestiunea privind finalizarea examinării cauzei, preşedintele şedinţei, în conformitate cu art. 233 Cod de procedură civilă a trecut la faza de *„ascultare o pledoariilor participanţilor la proces”.*

45. Mai mult, după ascultarea pledoariilor reprezentantului reclamantei, avocatul Sorin Gorceac, ultimul a formulat o cerere de anexare la dosar a unui înscris nou, bonul de plată a serviciilor de asistență juridică. Fără a relua

dezbaterile judiciare (art. 235 Cod de procedură civilă) și fără a se pronunța prin încheiere protocolară asupra cererii privind anexarea acestui înscris la dosar, instanța de fond a primit și atașat la dosar înscrisul dat, iar apoi prin încheiere protocolară a întrerupt ședința până pe data de 29 septembrie 2023, ora 11:00, pentru a asculta și pledoariile reprezentantului pârâtei (fila dosarului 242, volumul I).

46. Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 29 septembrie 2023, ora 11:00, reprezentantul pârâtei, avocatul Nicolae Botnari, a formulat o cerere scrisă privind reluarea examinării cauzei în fond și anexarea la dosar a unor înscrisuri suplimentare (fila dosarului 5-10; 19, volumul II). Prin încheiere protocolară, instanța a dispus respingerea cererii de reluare a examinării cauzei în fond, iar apoi, contrar acestei încheieri a dispus: ”*Se anexează la materialele cauzei înscrisurile suplimentare prezentate de reprezentantul pârâtului avocatul Botnari Nicolae*”, după care, fără a cerceta aceste înscrisuri, a dispus, ”*conform art. 233 CPC RM, se ascultă pledoariile reprezentantului pârâtului”*; ulterior a amânat deliberarea și pronunțarea dispozitivului hotărârii pentru 12 octombrie 2023, ora 13:00 (fila dosarului 19, volumul II).

47. Prin urmare, reieșind din circumstanțele descrise în pct. 40-45 *supra*, completul de judecată al Curții de Apel Nord constată că, prima instanță a omis faza de cercetare a probelor din dosarul cauzei reglementată de art. 211 și art. 214 Cod de procedură civilă, cât și etapa de finalizare a examinării cauzei în fond (a dezbaterilor judiciare) reglementată de art. 232 Cod de procedură civilă, iar drept consecință a emis o hotărâre ilegală și neîntemeiată. Or, nu a cercetat în ședință de judecată probele prezentate de părți, pentru a le putea în mod legal analiza și aprecia din punct de vedere al pertinenței, concludenței și admisibilității lor, în conformitate cu criteriile legale stabilite exhaustiv în art. 121, art. 122 și art. 130 Cod de procedură civilă.

48. Procedând astfel, prima instanță a încălcat unul din principiile fundamentale ale procesului civil garantat de art. 6 paragraf (1) CEDO, și anume, principiul contradictorialității și egalitatea părţilor în drepturile procedurale, prevăzut și de art. 26 Cod de procedură civilă, care stipulează că,

(1) Procesele civile se desfăşoară pe principiul contradictorialităţii şi egalităţii părţilor în drepturile procedurale.

(2) Contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încît părţile şi ceilalţi participanţi la proces să aibă posibilitatea de a-şi formula, argumenta şi dovedi poziţia în proces, de a alege modalităţile şi mijloacele susţinerii ei de sine stătător şi independent de instanţă, de alte organe şi persoane, de a-şi expune opinia asupra oricărei probleme de fapt şi de drept care are legătură cu cauza dată judecăţii şi de a-şi expune punctul de vedere asupra iniţiativelor instanţei.

(3) Instanţa care judecă cauza îşi păstrează imparţialitatea şi obiectivitatea, creează condiţii pentru exercitarea drepturilor participanţilor la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanţelor reale ale cauzei.

(4) Egalitatea părţilor în drepturile procedurale este garantată prin lege şi se asigură de către instanţă prin crearea posibilităţilor egale, suficiente şi adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susţinerea poziţiei asupra circumstanţelor de fapt şi de drept, astfel încît nici una dintre părţi să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

49. În consecință, hotărârea primei instanțe din 12 octombrie 2023 contravine și prevederilor imperative ale art. 239 Cod de procedură civilă, care stipulează expres că, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă* ***şi pe probele cercetate în ședință de judecată.*** *Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importantă la soluţionarea cauzei şi* ***care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.***

50. Acestea fiind stabilite, în vederea reparării erorilor procedurale descrise mai sus și a respectării dreptului părților la un proces echitabil, instanța de apel este obligată să admită ambele apeluri independent de argumentele acestora, să caseze integral hotărârea instanței de fond și să rejudece prezenta cauză, adoptând o hotărâre nouă.

51. În acest sens, instanța de apel a ascultat explicațiile reprezentanților părților și a cercetat toate probele scrise din dosarul cauzei în ședință de judecată (fila dosarului 110-112; 128-142; 174-176, volumul II).

52. În continuare cu referire la fondul cauzei, instanța de apel consideră că, prima instanță nu a stabilit și elucidat circumtanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei. Totodată, normele de drept material au fost aplicate eronat de către instanța de fond. Mai bine zis, instanța de nivelul unu nu a aplicat legea care trebia să fie aplicată.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

53. Articolul 9 Cod civil, *(1) Drepturile şi obligaţiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deşi nu sînt prevăzute de lege, dau naştere la drepturi şi obligaţii civile, pornind de la principiile legislaţiei civile. (2) Drepturile şi obligaţiile civile apar: a) din contracte şi din alte acte juridice;*

54. Articolul 10 Cod civil:

(1) Persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice şi juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

55. Articolul 11 Cod civil:

(1) Buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic.

(2) În special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament.

56. Articolul 13 Cod civil:

(1) Niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).

(2) În cazul abuzului de drept, instanța de judecată, ținînd cont de natura și consecințele acestuia, refuză titularului în apărarea dreptului subiectiv exercitat abuziv sau, după caz, îl obligă la încetarea exercitării abuzive.

(3) Dacă abuzul de drept a dus la încălcarea dreptului subiectiv al unei alte persoane, aceasta poate cere repararea prejudiciului cauzat.

57. Articolul 14 Cod civil:

(1) Nicio persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenției sale, fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvîrșit-o sau la care a participat.

(2) Nicio persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.

58. Articolul 357 Cod civil (Actele juridice ineficiente)

(1) Dacă, conform legii, actul juridic, fără a fi nul sau anulabil, nu produce, total sau parțial, efectele sale juridice, el este, în această parte, ineficient.

(2) Actul juridic devine eficient de îndată ce este înlăturat temeiul de ineficiență.

(3) Ineficiența actului juridic poate fi invocată, atît pe cale de acțiune, cît și pe cale de excepție, de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată este obligată să o invoce din oficiu după ce a ascultat participanții la proces.

(4) Atît acțiunea în constatarea ineficienței actului juridic, cît și excepția prin care se invocă ineficiența sînt imprescriptibile dacă legea nu prevede altfel. Cu toate acestea, se prescriu extinctiv în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor ineficienței actului juridic, indiferent dacă sînt introduse împreună cu acțiunea în constatare a ineficienței sau după admiterea acestei acțiuni.

59. Articolul 774 alin. (1) Cod civil, *în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.*

60. Articolul 776 alin. (1) Cod civil, *Obligaţiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii.*

61. Articolul 858 alin. (l) Cod civil, *Temeiul executării rezidă în existenţa unei obligaţii; (2) Obligaţia trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credinţă, la locul şi în momentul stabilit.*

62. Articolul 874 Cod civil,

(1) În cazul în care, conform legii sau contractului, obligaţia este purtătoare de dobîndă, se plăteşte o dobîndă egală cu rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei aplicabilă conform alin.(2) dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

(2) Rata de bază a Băncii Naţionale a Moldovei aplicabilă: a) pentru primul semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv; b) pentru al doilea semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.

63. Articolul 942 alin. (1) și (2) Cod civil,

(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la dobîndă de întîrziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenţei plăţii pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin.(2) ori la o altă rată prevăzută de dispoziţiile legale speciale.

(2) Rata dobînzii de întîrziere este egală cu rata prevăzută la art.874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadenţă obligaţia pecuniară era purtătoare de dobîndă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întîrziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art.874 cu rata dobînzii prevăzute de contract.

64. Articolul 992 Cod civil:

(*1) Contract este acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.*

(2) Contractului îi sînt aplicabile normele cu privire la actul juridic.

65. Articolul 1108 Cod civil:

(1) Prin contractul de vînzare-cumpărare, o parte (vînzător) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părţi (cumpărător), iar aceasta se obligă să preia bunul şi să plătească preţul convenit.

(2) Vînzătorul se obligă să remită, concomitent cu predarea bunului, documentele referitoare la bun, prevăzute de lege, dacă în contractul de vînzare-cumpărare nu este prevăzut altfel.

66. Articolul 1113 Cod civil (Obligaţiile vînzătorului de expediere a bunului)

(1) Dacă, în conformitate cu contractul, vînzătorul predă bunul către un transportator şi dacă bunul nu este clar individualizat, potrivit contractului, prin aplicarea unui semn distinctiv pe el, prin documentele de transport sau prin orice alt mijloc, vînzătorul trebuie să transmită cumpărătorului un aviz de expediţie care specifică bunul.

(2) Dacă este obligat să ia măsuri pentru transportul bunurilor, vînzătorul trebuie să încheie contracte necesare pentru ca transportul să fie efectuat pînă la locul prevăzut, cu vehicule adecvate circumstanţelor şi în condiţiile obişnuite pentru un astfel de transport.

(3) Dacă nu este obligat să asigure bunul pe timpul transportării, vînzătorul urmează să transmită, la cererea cumpărătorului, toată informaţia de care dispune, necesară pentru încheierea contractului de asigurare.

67. Articolul 1115 Cod civil (Momentul executării obligaţiei de predare a bunului)

(1) Obligaţia de predare a bunului se consideră executată în momentul:

a) predării bunului către cumpărător sau către persoana indicată de el;

b) punerii bunului la dispoziţia cumpărătorului sau a persoanei indicate de el dacă bunul urmează să fie predat la locul aflării lui. Bunul se consideră pus la dispoziţia cumpărătorului dacă este individualizat prin marcare sau în alt mod şi

dacă este pregătit de predare în termenul stabilit, iar cumpărătorul este informat despre aceasta potrivit clauzei contractuale.

(2) Dacă din contract nu rezultă obligaţia vînzătorului de a asigura transportarea bunului sau predarea lui la locul aflării cumpărătorului, obligaţia vînzătorului de a preda bunul se consideră executată de la data predării bunului către transportator sau oficiul poştal pentru a fi transportat la cumpărător dacă contractul nu prevede altfel.

68. Articolul 1116 Cod civil (Recepţionarea bunului)

Cumpărătorul este obligat să efectueze acţiuni care, în conformitate cu uzanţele, sînt necesare din partea lui pentru garantarea predării şi primirii bunului dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

69. Articolul 1411 Cod civil (Contractul de transport)

(1) Prin contractul de transport, o parte (transportator) se obligă faţă de cealaltă parte (pasager sau expeditor) să o transporte împreună cu bagajele ei sau, respectiv, să transporte bunul la locul de destinaţie, iar cealaltă parte se obligă să plătească remuneraţia convenită.

(2) Transportarea gratuită a persoanei sau a bunului, cu excepţia cazului cînd este efectuată în activitatea de întreprinzător de persoana care oferă public servicii de transport, nu este guvernată de regulile prevăzute de prezentul capitol şi transportatorul poartă doar o obligaţie de prudenţă şi diligenţă.

(3) Dispoziţiile prezentului capitol nu se aplică transportului care cade sub incidența Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova.

(4) Dispoziţiile legale privind prestările de servicii se aplică contractului de transport în măsura în care nu contravin dispoziţiilor privind contractul de transport.

70. Articolul 1432 Cod civil (Forma contractului de transport)

(1) Contractul de transport este constatat printr-o scrisoare de trăsură (conosament sau alt document echivalent).

(2) Lipsa, pierderea sau deteriorarea scrisorii de trăsură nu afectează valabilitatea contractului de transport.

71. Articolul 1433 Cod civil (Întocmirea scrisorii de trăsură)

(1) Scrisoarea de trăsură se întocmeşte de expeditor dacă părţile nu au convenit altfel.

(2) Scrisoarea de trăsură se întocmeşte în cel puţin 3 exemplare care se semnează de către expeditor şi transportator, aceste semnături putînd fi imprimate sau înlocuite prin ştampilele expeditorului şi ale transportatorului. Primul exemplar se păstrează la expeditor, al doilea însoţeşte bunul, iar al treilea este remis transportatorului.

(3) Dacă bunurile sînt încărcate în mai multe vehicule sau dacă este vorba de bunuri de diferite feluri ori de bunuri repartizate în diferite loturi, atît transportatorul, cît şi expeditorul poate cere întocmirea unui număr de scrisori de trăsură egal cu numărul vehiculelor utilizate sau cu numărul felurilor de bunuri ori al loturilor de bunuri.

72. Articolul 1434 Cod civil (Conţinutul scrisorii de trăsură)

(1) Scrisoarea de trăsură trebuie să conţină următoarele date:

a) locul şi data întocmirii;

b) numele şi adresa expeditorului;

c) numele şi adresa transportatorului;

d) locul şi data primirii bunului şi locul prevăzut pentru eliberarea acestuia;

e) numele şi adresa destinatarului;

f) denumirea curentă a naturii bunului şi felul ambalajului, iar pentru bunurile periculoase, denumirea lor general recunoscută;

g) numărul coletelor, marcajele speciale şi numerele lor;

h) greutatea brută sau cantitatea altfel exprimată a bunurilor;

i) cheltuielile aferente transportului (taxa de transport, cheltuieli accesorii, taxele vamale şi alte cheltuieli survenite de la încheierea contractului pînă la eliberare);

j) instrucţiunile necesare pentru formalităţile de vamă şi altele, după caz.

(2) Dacă este cazul, scrisoarea de trăsură trebuie să conţină şi următoarele indicaţii:

a) interzicerea transbordării;

b) cheltuielile pe care expeditorul le ia asupra sa;

c) totalul sumelor ramburs de perceput la eliberarea bunului;

d) valoarea declarată a bunului şi suma care reprezintă interesul special la eliberare;

e) instrucțiunile expeditorului către transportator cu privire la asigurarea bunului;

f) termenul convenit în care transportul trebuie să fie efectuat;

g) lista documentelor remise transportatorului.

(3) Părțile pot include în scrisoarea de trăsură orice altă indicație pe care o consideră utilă.

73. Articolul 1436 Cod civil (Obligațiile transportatorului la preluarea bunului)

(1) La preluarea bunului, transportatorul este obligat să verifice:

a) exactitatea mențiunilor din scrisoarea de trăsură referitoare la numărul de colete, precum şi la marcajul şi numerele lor;

b) aspectul exterior al bunului şi al ambalajului;

c) modul de încărcare şi aranjare a bunului în vehicul.

(2) Dacă nu dispune de mijloace corespunzătoare pentru a verifica datele menționate la alin. (1) lit. a), transportatorul consemnează rezervele sale motivate în scrisoarea de trăsură. De asemenea, el trebuie să motiveze rezervele față de starea exterioară sau ambalajul bunului. Rezervele nu-l obligă pe expeditor dacă nu le-a acceptat expres în scrisoarea de trăsură.

(3) Expeditorul poate cere transportatorului să verifice greutatea brută sau cantitatea exprimată în alt mod a bunului, precum și conținutul coletelor. Transportatorul are dreptul la compensarea cheltuielilor de verificare. Rezultatul verificării se consemnează în scrisoarea de trăsură.

74. Articolul 1438 Cod civil (Anexele la scrisoarea de trăsură)

(1) Expeditorul trebuie să anexeze la scrisoarea de trăsură documentele necesare trecerii prin vamă (după caz) ori altor operaţiuni similare, anterioare momentului livrării la destinaţie, sau să pună aceste documente la dispoziţia transportatorului cu toate indicaţiile necesare.

(2) Transportatorul nu este obligat să verifice dacă documentele sau indicaţiile sînt corespunzătoare şi suficiente. Expeditorul răspunde față de transportator pentru prejudiciul cauzat prin erori sau prin caracterul incomplet ori fals al documentelor sau al indicaţiilor dacă transportatorul nu poartă o parte din vinovăţie.

(3) Transportatorul răspunde, conform dispoziţiilor legale cu privire la mandat, pentru pierderea sau utilizarea necorespunzătoare a documentelor anexate la scrisoarea de trăsură sau înmînate lui. El însă nu trebuie să plătească despăgubiri mai mari decît cele pentru pierderea bunului.

75. Articolul 1439 Cod civil (Efectele semnării scrisorii de trăsură)

(1) Scrisoarea de trăsură serveşte drept dovadă, pînă la proba contrară, a încheierii şi a cuprinsului contractului de transport, precum şi a preluării bunului de către transportator.

(2) Dacă scrisoarea de trăsură nu cuprinde rezervele motivate ale transportatorului, se prezumă, pînă la proba contrară, că bunul şi ambalajul erau, la preluare, în stare bună, iar numărul, de colete, precum şi marcajele şi numerele lor corespundeau datelor din scrisoarea de trăsură.

76. Articolul 1443 Cod civil (Drepturile destinatarului la recepţionarea bunului)

(1) După ce bunul ajunge la locul prevăzut pentru livrare, destinatarul are dreptul să ceară transportatorului, contra unei recipise de primire, cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură şi predarea bunului.

Codul fiscal, în versiunea în vigoare în anul 2019-2020

77. Articolul 117 Cod fiscal (Factura fiscală)

(1) Subiectul impozabil care efectuează o livrare impozabilă pe teritoriul ţării este obligat să prezinte cumpărătorului (beneficiarului) factura fiscală pe livrarea în cauză. Prezentarea facturii fiscale se efectuează la momentul apariţiei obligaţiei fiscale, stabilit prin art.108, cu excepţia cazurilor prevăzute de prezentul cod. Pentru livrările impozitate conform art. 104 lit. a), eliberarea facturii fiscale nu este obligatorie.

(1^1) Subiectul impozabil inclus în lista privind utilizarea obligatorie a facturii fiscale electronice (e-factura), aprobată de Serviciul Fiscal de Stat, la efectuarea livrării impozabile pe teritoriul ţării, este obligat să prezinte cumpărătorului (beneficiarului) pentru livrarea în cauză factura fiscală electronică, eliberată în modul stabilit de Serviciul Fiscal de Stat.

(1[3]) Începînd cu 1 iulie 2020, la efectuarea livrării impozabile în cadrul achiziţiilor publice pe teritoriul ţării, subiectul impozabil este obligat să prezinte cumpărătorului (beneficiarului) pentru livrarea respectivă factura fiscală electronică (e-factura). Prevederile prezentului alineat nu se aplică pentru livrările de energie electrică, de energie termică, de gaz natural, pentru serviciile de comunicații electronice și serviciile comunale.

(2) Factura fiscală trebuie să includă următoarele informaţii: 1) numărul curent .al facturii / facturii fiscale; 2) denumirea (numele), adresa şi codul fiscal al furnizorului; 3) data eliberării facturii / facturii fiscale; 4) data livrării, dacă ea nu corespunde cu data eliberării facturii / facturii fiscale; 5) denumirea (numele), adresa şi codul fiscal al cumpărătorului; 6) tipul livrării; 7) pentru fiecare tip de livrare de mărfuri, servicii: a) cantitatea mărfii; a[1]) preţul de achiziţie/livrare şi mărimea adaosului comercial cumulativ – în cazul livrării mărfurilor social importante; b) preţul unui articol de marfă fără TVA; c) cota T.V.A.; e) suma totală a livrării de mărfuri, servicii, care urmează a fi achitată; f) suma totală a T.V.A. (3) Pentru vînzarea cu amănuntul şi prestările de servicii în locurile special amenajate și în cadrul comerțului electronic, cu plata în numerar şi/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar, eliberarea facturii fiscale nu este obligatorie (cu excepţia cazurilor cînd este solicitată de cumpărător), dacă sînt respectate următoarele condiţii: a) subiectul impozabil ține evidența sumei primite și achitate în numerar și/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar la fiecare punct comercial și de prestări servicii cu utilizarea mașinilor de casă și de control, prin intermediul serviciilor instituțiilor financiare, ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, prin intermediul altor prestatori de servicii de plată. Înregistrarea prin mașina de casă și de control se efectuează în momentul primirii sumei în numerar și/sau achitării sumei cu instrument de plată fără numerar, cu excepţia sumelor achitate cu instrument de plată fără numerar în cadrul comerţului electronic. La sfîrșitul fiecărei zile de lucru, în registrul mașinii de casă și de control se înscriu datele raportului de închidere zilnică a mașinii de casă și de control; b) la sfîrşitul fiecărei zile de lucru, în documentaţia de evidenţă este înscrisă suma totală a T.V.A. pe livrările efectuate, iar în documentul de evidenţă a valorilor materiale procurate se introduc datele din facturile fiscale care au fost achitate în numerar şi/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar. (4) În cazul produselor digitale exportate sub formă de servicii livrate pe cale electronică şi achitate prin intermediul cardurilor sistemelor internaţionale de plăţi,

eliberarea facturii fiscale nu este obligatorie. (5) La livrarea energiei electrice, energiei termice, apei, gazului şi serviciilor către populaţie cu plată în numerar, inclusiv prin intermediul serviciilor instituţiilor financiare, ale Întreprinderii de Stat "Poşta Moldovei", ale altor prestatori de servicii de plată, eliberarea facturilor fiscale de către furnizorii mărfurilor, serviciilor nu se efectuează.

78. Articolul 117[1] Cod fiscal (Cazuri speciale de eliberare a facturilor fiscale)

(1) La efectuarea livrărilor de mărfuri, în cazul în care acestea se transportă, data eliberării facturii fiscale este data la care începe transportul lor, cu excepţia cazurilor specificate la alin. (11) şi (13).

(11) În cazul în care valoarea impozabilă a livrării impozabile de mărfuri se formează în momentul primirii acestora de către cumpărător ca rezultat al determinării calităţii, masei şi calităţilor de consum ale mărfurilor, la expedierea acestora se eliberează factura fiscală/avizul de însoţire a mărfurilor fără completarea indicatorilor obligatorii care, la momentul expedierii mărfurilor, nu sînt indicaţi.

După stabilirea valorii impozabile a livrării respective, în baza avizului de însoţire a mărfurilor, furnizorul prezintă cumpărătorului factura fiscală, în care se reflectă numerele şi seriile avizelor de însoţire a mărfurilor, şi informaţia despre livrările efectuate. La efectuarea multiplă a unor astfel de livrări în decursul unei luni, furnizorul, în baza avizelor de însoţire a mărfurilor, eliberează cel puţin o dată pe lună factura fiscală pe valoarea livrărilor efectuate.

(12) La ajustarea valorii impozabile a livrării impozabile de mărfuri, de servicii după livrarea sau achitarea lor, furnizorul eliberează factura fiscală cu reflectarea în aceasta a denumirii mărfurilor, serviciilor la care a fost modificată valoarea impozabilă, a obligaţiei fiscale ajustate privind T.V.A. şi a mărimii ajustării valorii impozabile a mărfurilor, serviciilor care se indică cu semnul „minus” la micşorare şi cu semnul „plus” la majorare.

(13) La transportarea mărfurilor, furnizorul are dreptul să emită avize de însoţire a mărfurilor. În cazul în care furnizorul emite avize de însoţire a mărfurilor, acesta eliberează factura fiscală în baza avizelor emise, pînă la sfîrşitul perioadei fiscale în care au fost emise avizele respective.

79. Art. 1 din **Legea contabilităţii şi raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017** (în redacția în vigoare în 2019-2020)

Prezenta lege stabileşte cadrul normativ de bază, principiile şi cerinţele generale şi mecanismul de reglementare în domeniul contabilităţii şi raportării financiare în Republica Moldova.

80. Articolul 3 alin. (1) din Legea contabilităţii şi raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017,

(1) În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni de bază semnifică:

document primar – confirmare documentară care justifică producerea faptelor economice sau care acordă dreptul de a le efectua (produce); certifică producerea unui eveniment;

81. Articolul 11 (Documentele primare) din Legea contabilităţii şi raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017,

(1) Faptele economice se contabilizează în temeiul documentelor primare.

(2) Deţinerea de către entitate a activelor cu orice titlu, înregistrarea surselor de provenienţă a acestora şi a faptelor economice fără documentarea şi reflectarea acestora în contabilitate sînt interzise.

(3) Documentele primare se întocmesc în timpul efectuării (producerii) faptelor economice, iar dacă acest lucru este imposibil – nemijlocit după efectuarea (producerea) faptelor respective.

(4) Entitatea utilizează formulare tipizate de documente primare aprobate de Ministerul Finanţelor şi alte autorităţi publice sau poate elabora şi utiliza formulare de documente primare, aprobate de conducerea acesteia, cu respectarea prevederilor alin. (7) şi (8).

(5) Documentele primare întocmite atît pe suport de hîrtie, cît şi în formă electronică au aceeaşi putere juridică.

(6) În cazul întocmirii documentului primar în formă electronică, la solicitarea utilizatorului, entitatea este obligată să îi ofere copia documentului respectiv pe suport de hîrtie.

82. Articolul 12 (Documentele primare cu regim special) din Legea contabilităţii şi raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017,

(1) Documentele primare cu regim special se întocmesc conform formularelor tipizate şi se utilizează în cazul:

a) înstrăinării activelor cu transmiterea dreptului de proprietate, cu excepţia valorilor mobiliare;

b) prestării serviciilor, cu excepţia serviciilor financiare prestate de către instituţiile financiare, organizaţiile de microfinanţare, asociaţiile de economii şi împrumut;

c) transportării activelor în afara entităţii fără transmiterea dreptului de proprietate;

d) achiziţionării activelor şi serviciilor de locaţiune de la furnizori cetăţeni;

e) transmiterii activelor în leasing, arendă, locaţiune sau cu drept de uzufruct.

(2) Modul privind editarea, eliberarea, procurarea, păstrarea, evidenţa şi utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, precum şi nomenclatorul acestora se stabilesc de către Guvern.

83. Instrucţiunea Ministerului Finanțelor aprobată prin Ordinul nr. 118 din 28 aufust 2017) (Factura fiscală). Formularul tipizat al Facturii fiscale:

Ex. _____

Nr. exemplarului

№ экземпляра

Formular tipizat

Anexa nr.1

la Ordinul Ministerului Finanţelor

al Republicii Moldova

nr._____ din _____ 2017

FACTURĂ FISCALĂ _____Seria, Nr.

НАЛОГОВАЯ НАКЛАДНАЯ _____Серия, №

Data eliberării /data livrării _____ / _____ Дата выписки /дата поставки	**8. Foaia de parcurs __seria: _____ număr: _____ data _____** __ Путевой лист _____серия _____ номер _____ дата	
	9. Transportator __ Перевозчик	**c.f./ nr.TVA** ф.к./ код НДС

1. Furnizor: _ Поставщик		**c.f./ nr.TVA** ф.к./ код НДС
2. Cumpărător/beneficiar: _ Покупатель/получатель		**c.f./ nr.TVA** ф.к./ код НДС
3. Delegaţie _____data _____ delegatul _ Доверенность__ дата _____ делегированный		**4. Documente anexate** __Прилагаемые документы
5. Punct încărcare _ Пункт погрузки	**6. Punct descărcare** __Пункт разгрузки	**7. Redirijări** __ Переадресовки

10.1 Denumirea mărfurilor/activelor, serviciilor şi codul poziţiei tarifare al mărfii/activului Наименование товаров/активов, услуг и код товарной позиции товара/актива	**10.2 Unitatea de măsură** Единица измерения	**10.3 Cantitatea mărfurilor/activelor, volumul serviciilor** Количество товаров/активов, объем услуг	**10.4 Preţ unitar fără TVA, lei** Цена единицы без НДС, леев	**10.5 Valoarea totală fără TVA, lei** Общая сумма без НДС, леев	**10.6 Cota TVA, %** Ставка НДС, %	**10.7 Suma totală a TVA, lei** Общая сумма НДС, леев	**10.8 Valoarea mărfurilor/activelor, servicii-lor, lei** Стоимость товаров/активов, услуг, леев	**10.9 Altă informaţie** Другая информация	**10.10 Tip ambalaj** Тип упаковки	**10.11 Număr locuri** Количество мест	**10.12 Masa brută, tone** Масса брутто, тонн
11. TOTAL (pe pagină)/ __Всего (по странице)					x			x	x	x	
12. TOTAL (pe factura fiscală)/ __Всего (по налоговой накладной)					x			x	x	x	

13. Permis eliberarea:

__ Отпуск разрешил: _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura

Должность, фамилия, имя и подпись

14. Predat mărfurile/activele (serviciile):

__ Сдал товары/активы (услуги) _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura

Должность, фамилия, имя и подпись

L.Ş.

М.П.

15. Primit mărfurile/activele intermediarul (transportatorul):

__ Принял товары/активы посредник (перевозчик)

_____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura

Должность, фамилия, имя и подпись

16. Predat mărfurile/activele intermediarul (transportatorul):

__ Сдал товары/активы посредник (перевозчик)

_____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura

Должность, фамилия, имя и подпись

17. Primit mărfurile/activele (serviciile) cumpărătorul/beneficiarul:

Принял товары/активы (услуги) покупатель/получатель

_____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura

Должность, фамилия, имя и подпись

L.Ş.

М.П.

Pe verso

18. Timpul de staţionare a mijlocului de transport
___ Время простоя транспортного средства

Operaţia Операция	**Ziua, luna, ora, minutele la** День, месяц, час, минуты			**Semnătura** Подпись
	Sosire Прибытия	**Plecare** Убытия	**Staţionare** Простоя	

19. Ruta şi distanţa de transport, km
__Маршрут движения и расстояние __перевозки, км
_____
_____
_____

Încărcare Погрузка					_____ _____
Descărcare Разгрузка					
20. Forma de plată _ _ Вид оплаты					
21. Menţiuni _ _ Отметки _____					
22. Calculul prestaţiilor de transport _ _ Расчет транспортных услуг _____					

84. Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 65 din 18 aprilie 2019 Cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special ”Aviz de însoțire a mărfii” (Anexa nr. 1)

Formular tipizat
Anexa nr.1
la Ordinul Ministerului Finanţelor
al Republicii Moldova
nr. 65 din 18 aprilie 2019
Типовая форма
Приложение № 1
к Приказу Министерства финансов
Республики Молдова
№ 65 от 18 апреля 2019 г.

Aviz de însoțire a mărfii
Товарно-сопроводительное уведомление

Seria_____**nr.**_____**data** _____
Серия № дата

1. Furnizor:_____ Поставщик		**c.f./ nr.TVA** _____ ф.к./ код НДС
2. Cumpărător/beneficiar:_____ Покупатель/получатель		**c.f./ nr.TVA** _____ ф.к./ код НДС
3. Transportator Перевозчик		**c.f./ nr.TVA** _____ ф.к./ код НДС
4. Nr. de înmatriculare a mijlocului de transport Номерной знак транспортного средство	**Remorca (semiremorca)** прицеп (полуприцеп)	**7. Foaia de parcurs** Seria, nr. data Путевой лист Серия, № дата

5. Punct încărcare _____ Пункт погрузки	**6. Punct descărcare**_____ Пункт разгрузки

8.1 Nr. crt. №	**8.2 Denumirea mărfurilor** Наименование товаров	**8.3 Etalon cantitativ** Единица измерения	**8.4 Cantitatea mărfurilor** Количество товаров	**8.5 Preţ unitar, lei** Цена единицы, леев	**8.6 Valoarea, lei** Стоимость, леев	**8.7 Cantitatea mărfurilor primite** Количество полученных товаров	**8.8 Cantitatea mărfurilor neacceptate** Количество непринятых товаров
9. TOTAL						**X**	

10. Permis eliberarea:
Отпуск разрешил: _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

11. Predat mărfurile:
Сдал товары: _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

12. Primit mărfurile intermediarul (transportatorul):
Принял товары посредник (перевозчик): _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

13. Predat mărfurile intermediarul (transportatorul):
Сдал товары посредник (перевозчик): _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

14. Primit mărfurile cumpărătorul/beneficiarul:
Принял товары покупатель/получатель: _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

15. Predat mărfurile neacceptate

Сдал непринятые товары _____

Funcţia, numele, prenumele şi semnătura
Должность, фамилия, имя и подпись

CIRCUMSTANȚELE DE FAPT IMPORTANTE ȘI APRECIEREA ACESTORA PRIN PRISMA NORMELOR DE DREPT MATERIAL ȘI PROCEDURAL APLICABILE SPEȚEI

85. Potrivit Extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice, reclamanta Societatea cu Răspundere Limitată ”CRT-MONTAJ” (denumirea prescurtată S.R.L. ”CRT-MONTAJ”), cod fiscal (IDNO) 100960200375 este o societate comercială care a fost înregistrată la 03.03.2009, cu sediul în Republica Moldova, mun. Bălți, strada Sfântul Nicolae, 7, ap. 4, având declarate/înregistrate mai multe genuri de activitate, inclusiv - *comerţul cu ridicata a produselor agricole* (fila dosarului 13, volumul I).

86. Conform extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice, pârâta Societatea Comercială ”CONT-ASISTENT” S.R.L. (denumirea prescurtată S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L.), cod fiscal (IDNO) 1006606004591, a fost înregistrată la 06.07.2006, cu sediul în Republica Moldova, mun. Orhei, strada Alexandru Lăpușneanu, 2/2, având înregistrate mai multe genuri de activitate, inclusiv prelucrarea semințelor oleegenoase și fabricarea produselor zaharoase și de cofetărie, fila dosarului 203, volumul I.

87. La 17 februarie 2021, S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. cu privire la încasarea datoriei în mărime de 359.337,88 lei, a dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată (fila dosarului 3-5, volumul I).

88. Reclamanta S.R.L. ”CRT-MONTAJ,” a invocat în susținerea pretențiilor sale din acțiune faptul că, în calitate de vânzător, a furnizat S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., în calitate de cumpărător, semințe de floarea soarelui, conform facturilor fiscale seria/nr. IV481506 din 31 octombrie 2019 în cantitate de 14040 kg (datoria 77922 lei); seria/nr. IV481507 din 31 octombrie 2019 în

cantitate de 14000 kg. (datoria 77700 lei); seria/nr. IV481508 din 31 octombrie 2019 în cantitate de 14030 kg (datoria 42531,88 lei); și EAA001685543 din 22 ianuarie 2020 în cantitate de 22080 kg (datoria 161184 lei), fila dosarului 7-10, volumul I.

89. Pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. nu a recunoscut acțiunea, invocând în esență faptul că, relaţia comercială a părţilor a evoluat constant în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 62/18 din 12.09.2018, cu livrări reale şi o practică riguroasă de recepţie (test de calitate, cântărire, tichet de cântar, aviz de însoţire a mărfurilor, foaie de parcurs, certificat de inofensivitate, factura semnându-se abia ulterior verificărilor), însă, în toamna anului 2019, dinamica respectivă s-a fracturat: furnizorul a prezentat spre semnare trei facturi seria/nr. - IV 4831506/31.10.2019 (14.040 kg), IV 4831507/31.10.2019 (14.000 kg) şi IV 4831508/31.10.2019 (14.030 kg) - însoţindu-le de asigurări ferme că marfa va fi livrată în cel mai scurt timp. La scurtă vreme, a solicitat transferul unui avans, care a fost efectiv achitat de către pârâtă, mizând pe seriozitatea partenerului şi pe uzanţele anterioare ale colaborării. Numai că, după acest moment, au urmat doar promisiuni, fară ca marfa să ajungă vreodată în depozit. Drept urmare, deşi livrarea promisă pentru loturile din octombrie nu s-a materializat, la 22.01.2020 furnizorul a mai expediat încă o factură electronică, EAA 001685543 (cu cantitatea de 22.080 kg), însoţită din nou de garanţii verbale că seminţele de floarea-soarelui vor fi predate fără întârziere. Nici acest lot nu a fost livrat. Înregistrarea facturilor s-a făcut exclusiv pentru respectarea termenului legal de 20 de zile, conform practicii contabile, fară ca aceasta să poată echivala cu recepţia fizică. Totodată, s-a reieșit și din specificul relațiilor comerciale de încredere reciprocă stabilite anterior între ambii agenți economici și a relațiilor de prietenie dintre conducătorii acestora. Astfel, s-a creat o aparenţă contabilă a tranzacţiei, lipsind însă faptul economic al predării. De asemenea, în explicațiile sale date în ședință de judecată, reprezentantul pârâtei a menționat că, în ceea ce ține de standardul intern al S.R.L. ”Cont Asistent” privind recepționarea mărfii rezultă că aceasta se consideră recepționată doar după: 1.controlul calităţii şi cântărire; 2.prezentarea tichetului de cântar, avizului de însoţire a mărfurilor, foii de parcurs şi certificatului de inofensivitate. Deci, lipsa oricăruia dintre aceste documente primare înseamnă neproducerea faptului economic “predare-primire” şi, deci, nelivrarea. Acest standard intern nu este formal, ci urmăreşte trasabilitatea: tichetele confirmă masa

la intrare, avizul identifică mărfurile şi traseul lor, foaia de parcurs atestă transportul efectiv, iar certificatul de inofensivitate validează conformitatea produsului alimentar. În dosarul în cauză însă pretenţiile reclamantei se întemeiază pe facturi necorelate cu acte primare de livrare/transport, pe avansuri neacoperite prin predare, şi pe o poziţie oscilantă a reclamantei, fără a oferi proba materială a livrării (a se vedea mai detaliat explicațiile scrise ale reprezentantului pârâtei prezentate în ședință de judecată în temeiul art. 56 și art. 382 Cod de procedură civilă, fila dosarului 128-142, volumul II).

90. Aşadar, instanța de apel reține că, relațiile comerciale între reclamanta ”CRT-MONTAJ” S.R.L. și pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. s-au constituit inițial în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 62/18 din 12.09.2018, în sensul prevăzut de art. 1108 Cod civil (pct. 65 *supra*), potrivit căruia *vânzătorul* ”CRT-MONTAJ” S.R.L. s-a obligat să livreze și să vândă *cumpărătorului* S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. marfă sub formă de semințe de ”Floarea soarelui” în cantitate totală de 2000 (două mii) tone, în perioada 12.09.2018 – 12.09.2019 (fila dosarului 9-10, volumul II).

91. Potrivit explicațiilor concordante ale reprezentanților părților, date în ședință de judecată la examinarea cauzei în instanța de apel, obligațiile părților ce rezultă din contractul nr. 62/18 din 12.09.2018 au fost executate integral și în termenul sus-indicat.

92. La fel, potrivit explicațiilor concordante ale reprezentanților părților, în temeiul unei înțelegeri verbale dintre administratorii întreprinderilor, s-a convenit ca ”CRT-MONTAJ” S.R.L. să livreze și în continuare în aceleași condiții către S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. marfă sub formă de semințe de ”Floarea soarelui”. Conform explicațiilor reprezentantului S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. acest lucru era necesar în scopul suplinirii stocurilor de producție pentru a putea face față în viitorul apropiat cerințelor sporite de producere de halva (în special în perioada Postului Mare), care este exploatată în proporție de aproximativ 75 % pe piața Uniunii Europene.

93. Instanța de apel relevă că, pretențiile reclamantei ”CRT-MONTAJ” S.R.L. din acțiunea în cauză și argumentele acesteia cu referire la faptul livrării

către pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT” și recepționarea de către ultima a semințelor de floarea soarelui în cantitate totală de 64150 kg (64,15 tone), sunt întemeiate doar pe facturile fiscale seria/nr. IV481506 din 31 octombrie 2019 cu referire la cantitatea de 14040 kg; seria/nr. IV481507 din 31 octombrie 2019, cu referire la cantitatea de 14000 kg.; seria/nr. IV481508 din 31 octombrie 2019, cu referire la cantitatea de 14030 kg; și EAA001685543 din 22 ianuarie 2020, cu referire la cantitatea de 22080 kg (fila dosarului 7-10, volumul I). De asemenea, instanța de apel observă că, potrivit alegațiilor reclamantei se pretinde că din cantitatea totală de 64150 kg (64,15 tone) de floarea soarelui, pretinsă a fi livrată către pârâtă, 42040 kg (42 tone) ar fi fost livrate într-o singură zi – 31 octombrie 2019.

94. În continuare, completul de judecată al Curții de Apel Nord relevă că, în cadrul audierilor din ședința instanței de apel, la întrebările adresate, reprezentantul reclamantei S.R.L. ”CRT- MONTAJ”, avocatul Sorin Corceac, a declarat că reclamanta nu dispune de parc auto propriu şi că a apelat la terţi pentru livrarea/transportul mărfii. Nu cunoaște și nu poate numi terțul (terții) care au prestat serviciile de transportare a mărfii. În perioada de referință pe lângă facturile fiscale se utilizau și avize de însoțire a mărfurilor. Probabil că marfa a fost livrată corespunzător cu avize de însoțire. Reclamanta nu dispune de aceste avize de însoțire și nici de foile de parcurs cu privire la transportarea către pârâtă mărfurilor indicate în facturile fiscale, deoarece nu au fost găsite. De alte înscrisuri decât facturile fiscale reclamanta nu dispune.

95. Instanța de apel notează că, procedura de vânzare-cumpărare/transportare/livrare a mărfurilor între agenții economici în Republica Moldova în perioada de referință (anii 2019-2020) era reglementată de următorul cadru juridic/normativ:

1) Legea contabilităţii şi raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017 (pct. 79-82 *supra*);

2) Codul fiscal - art. 117 şi 117^1 (pct. 77-78 *supra*);

3) Codul civil – contractul de vânzare-cumpărare, art. 1108-1135 (pct. 65-68 *supra*);

4) Codul civil - contractul de transport de bunuri, art. 1411, art. 1431-1439 (pct. 69-76 *supra*);

5) Instrucţiunea Ministerului Finanțelor, aprobată prin Ordinul nr. 118 din 28 august 2017 (Anexa nr. 1, Factura fiscală tipizată);

6) Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 65 din 18 aprilie 2019 Cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special ”Aviz de însoțire a mărfii” (Anexa nr. 1)

7) Reglementările cu privire la „Foaia de parcurs”, care este definită în actele normative naţionale ca document de evidenţă primară cu regim special, utilizat la transportul rutier (model tipizat aprobat prin acte subsecvente).

96. Facturile fiscale invocate în acțiunea înaintată de către reclamanta S.R.L. ”CRT-MONTAJ”: seria/nr. IV481506 din 31 octombrie 2019; seria/nr. IV481507 din 31 octombrie 2019; seria/nr. IV481508 din 31 octombrie 2019; și seria/nr. EAA001685543 din 22 ianuarie 2020 (fila dosarului 7-10, volumul I), au fost emise pe blanchete de formular tipizat al Facturilor fiscale, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118 din 28 august 2018, anexa nr. 1 (a se vedea pct. 83 *supra*).

97. Instanța de apel notează că, pe partea *recto* a facturilor respective se conțin următoarele rubrici:

”8. Foaia de parcurs seria____număr____data____”;

”9. Transportator”;

”15. Primit bunurile intermediarul (transportatorul) _____(funcția, numele, prenumele);

”16. Predat bunurile intermediarul (transportatorul) _____(funcția, numele, prenumele);

”17. Predat bunurile (serviciile) cumpărătorul _____(funcția, numele, prenumele);

98. Iar pe parte *verso* a facturilor menționate se conțin rubricile:

”18.Timpul de staționare a mijlocului de transport, Operația încărcare/descărcare; Ziua, luna, ora, minutele la sosire, plecare, staționare, Semnătura_____”;

”19.Ruta și distanța de transport, km_____”;

”20.Forma de plată_____”;

”21. Mențiuni_____”;

”22.Calculul prestațiilor de transport_____”.

99. Instanța de apel constată că, în facturile respective lipsesc menţiuni esenţiale privind documentele de transport, or, rubricile 8. „Foaia de parcurs” şi 9. „Transportator” nu sunt completate cu datele relevante, în situația în care reprezentantul reclamantei a confirmat în ședință de judecată faptul că, S.R.L. ”CRT-MONTAJ” nu dispune de parc auto propriu și ar fi apelat pentru transportarea mărfii indicate în facturile date la serviciile unor terți care au efectuat transportarea/livrarea mărfurilor către pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT”.

100. Totodată, în ceea ce privește rubricile 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 și 22 din facturile menționate, instanța de apel constată că acestea în genere nu sunt completate (rândurile sunt goale).

101. În particular, instanța de apel observă că, factura EAA 001685543 din 22 ianuarie 2020 la rândurile 8 („Foaia de parcurs”) şi 9 („Transportator) nu este necompletată deloc, iar în celelalte trei facturi datate cu 31 octombrie 2019, este indicat generic la rubrica „Transportator: ”S.R.L. „CRT- MONTAJ”, dar fără indicarea foii de parcurs, serie/număr/data, date elementare, indispensabile oricărui transport efectiv.

102. Astfel, din trasabilitatea documentară pentru facturile menționate *supra*, instanța de apel atesta existența unei rupturi evidente dintre facturare şi realitatea predării mărfurilor. Mai bine zis, se atestă lipsa unei legături între aceste două pretinse fapte/acțiuni. Or, dacă livrarea ar fi avut loc, câmpurile de la

rubricile sus-menționate ar fi trebuit în mod firesc să fie completate cu atașarea documentelor primare confirmative, cu atât mai mult în situația în care S.R.L. „CRT-MONTAJ” nu deţine parc auto propriu, și, potrivit afirmațiilor verbale ale reprezentantului său în ședință de judecată, ar fi apelat la terţi pentru transportare. Respectiv, identificarea transportatorului real şi a foii de parcurs, adică încheierea și executarea unui eventual contract de transport în sensul prevăzut la articolele 1411, 1432, 1433, 1436, 1438, 1439, 1442 Cod civil (pct. 69-76 *supra*), sunt determinante pentru a proba traseul mărfii. Faptul că aceste repere lipsesc denotă că realmente nu a existat contract de transport, implicit nu a existat executarea acestuia, adică pretinsa acțiune de transportare a mărfii. Deci, nu a existat livrarea mărfii și, respectiv, nici predare-primire către pârâtă.

103. Instanța de apel evidențiază că, modelul oficial al facturii fiscale (aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118/2017, a se vedea pct. 83 *supra*) arată în mod cert și explicit că rândul 8 trebuie să conţină seria, numărul şi data foii de parcurs, iar rândul 9 să identifice transportatorul (inclusiv c.f./nr. TVA). De asemenea, rândurile 15, 16, 17 indică că acestea trebuie să conțină datele cu referire la transmiterea bunurilor de către ”*furnizor*” către ”*intermediarul (transportatorul)*”, iar ulterior predarea de către de ”*intermediarul (transportatorul)*” și primirea de la acesta a bunurilor de către ”*cumpărător*”. Indicarea acestor date în factura fiscală este un element probatoriu obligatoriu și necesar tocmai pentru a asigura trasabilitatea între înscrisul de facturare şi documentul primar de transport care însoţeşte marfa. Fără aceste câmpuri completate, factura rămâne „deconectată” de la un transport real, iar traseul şi predarea nu pot fi confirmate/verificate.

104. Or, conform cadrului legal/normativ aplicabil în anii 2019-2020, factura trebuia să fie completată corect (inclusiv cu data livrării dacă diferă de data emiterii), iar când marfa se transportă, elementele de transport sunt parte integrantă a dosarului livrării (aviz/foaie de parcurs iar ulterior factură), nu un „accesoriu” dispensabil. Această logică rezultă atât din instrucţiunea de completare a facturii, cât şi din prezentările oficiale ale elementelor obligatorii ale facturii fiscale aferente art. 117 Cod fiscal: data livrării, identificarea părţilor, detaliile livrării etc. - toate presupun sprijinul probator al documentelor de transport atunci când livrarea implică deplasarea bunurilor (pct. 77 *supra*). În lipsa foii de

parcurs/avizului de însoțire a mărfurilor/identificării transportatorului, data livrării nu este verificabilă, fiind imposibil de stabilit.

105. ”Foaia de parcurs” şi „Avizul de însoţire a mărfii” au fost formulare tipizate cu regim special până în 2024, când Guvernul a decis excluderea lor din listă. Prin urmare, în 2019-2020 ele existau ca instrumente-tip pentru trasabilitatea mărfurilor şi completarea facturii, cu atât mai mult era necesară corelarea facturii cu aceste acte.

106. Dimensiunea civilă confirmă acestă concluzie. Or, potrivit Codului civil, scrisoarea de trăsură (şi, prin analogie, actele primare de transport) serveşte drept probă a preluării bunului de către transportator până la proba contrară (a se vedea art. 1432, art. 1433, art. 1439 și art. 1443 Cod civil, pct. 70, 71, 75 și 76 *supra*). Fără aceste documente, rămâne neverificabil (imposibil de stabilit) însuși „faptul economic” al predării bunurilor/mărfurilor. Aşadar, o factură fiscală cu rândurile 8, 9, 15-17, precum și rândurile 18-22 necompletate, nu poate ţine loc de dovadă a preluării de la furnizor şi livrării către cumpărător a bunurilor (mărfii).

107. Prin urmare, identificarea transportatorului real şi a foii de parcurs/avizul de însoțire a mărfii conform modelului aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 65 din 18 aprilie 2019 ”Cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special ”Aviz de însoțire a mărfii”, (a se vedea pct. 84 *supra*) nu era cu referire la prezenta cauză o opţiune, ci o necesitate probatorie obligatorie. Or, dacă contractul de transport și însăși acțiunea de transportare ar fi existat, factura trebuia să trimită, în mod verificabil, la documentul de cursă şi la agentul logistic (”intermediarul/transportatorul”) care a preluat bunurile. Faptul că aceste menţiuni lipsesc, conduce la concluzia că, nu se poate valida traseul mărfurilor, deci nu se poate reţine predarea.

108. Deşi pe cele trei facturi datate cu 31 octombrie 2019 figurează, în mod generic, menţiunea „Transportator: S.R.L. CRT- MONTAJ”, veriga de trasabilitate care ar lega înscrisul contabil de transportul efectiv şi de predarea reală lipseşte cu desăvârşire. Nu este indicată nicio foaie de parcurs (serie/număr/data). Iar în ceea ce privește a patra factură fiscală pentru EAA 001685543 din 22 ianuarie 2020 câmpurile esenţiale 8 „Foaia de parcurs” şi 9 „Transportator”, precum și câmpurile

15-22, sunt goale. În absenţa acestor repere minime, menţiunea „Transportator” rămâne pur declarativă, fară să probeze existenţa unui transport consumat până la depozitul cumpărătorului, la caz – S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L.

109. Instanța de apel reiterează aici faptul că, în centrul litigiului se află factura fiscală EAA 001685543 din 22 ianuarie 2020 (cu referire la marfa – semințe de floarea soarelui în cantitate de 22.080 kg), care prezintă o dovadă documentară importantă, or, câmpurile 8 „Foaia de parcurs” şi 9 „Transportator” nu sunt completate. Deci, nu este vorba despre o omisiune formală, ci despre absenţa exactă a acelor elemente inerente și indispensabile care leagă factura de transportul efectiv şi de predarea reală a mărfii, implicit de momentul în care apare obligaţia de plată în raportul sinalagmatic şi, fiscal, ce consolidează „livrarea” în sensul Codului fiscal.

110. La fel, din perspectivă fiscală, chiar structura şi logica facturii impun această corelare: modelul şi regulile de completare cer indicarea datei livrării atunci când nu coincide cu data emiterii, iar când bunurile se transportă, factura trebuie să fie conectată la documentele de însoţire/transport care probează când, cum şi cui s-a predat marfa. În lipsa foii de parcurs şi a identificării transportatorului, „data livrării” rămâne neprobată, iar înscrisul rămâne deconectat de la faptul economic „predare-primire”.

111. Suplimentar, instanța de apel menționează că, din perspectivă civilă, potrivit normelor prevăzute la art. 1432, art. 1433, art. 1439 și art. 1443 Cod civil (a se vedea pct. 70, 71, 75 și 76 *supra*), regimul scrisorii de trăsură/avizului de însoțire a mărfii este edificator, întrucât aceasta face dovada, până la proba contrară, a preluării bunului de către transportator, consemnând inclusiv rezultatele verificărilor (greutate/cantitate). Dacă lipsesc documentele primare de transport, rămâne neverificat faptul material al preluării/predării, astfel încât factura, singură, nu poate tine loc de probă a livrării, în situația în care aceasta nu are completate rândurile 8, 9, 15-17, precum și rândurile 18-22.

112. Mai mult, instanța de apel ține să evidențieze în context și faptul că factura fiscală EAA 001685543 din 22 ianuarie 2020 a fost emisă de reclamantă și remisă pârâtei în format electronic (e-factura). Deci, nu a fost o întocmire și

eliberare fizică a acesteia cu transmitere unui careva pretins terț transportator, în baza căreia s-ar fi efectuat pretinsa transportare și predare fizică a cantității de 22080 kg (22 tone) de floarea soarelui către pârâtă, cum afirmă în mod declarativ reclamanta. Iar alte documente primare confirmative – Aviz de însoțire, foaie pe parcurs etc. nu au fost prezentate.

113. În lumina circumstanțelor stabilite și a concluziilor enunțate *supra*, instanța apreciază critic alegațiile reprezentanților reclamantei S.R.L. ”CRT-MONTAJ” cu referire la faptul că facturile fiscale în forma în care au fost întocmite și prezentate instanței sunt suficiente pentru admiterea acțiunii în cauză și că nu este necesară confirmarea/dovedirea faptului livrării și predării fizice la depozitul pârâtei a cantității de semințe de floarea soarelui reflectată în aceste facturi prin prezentarea avizelor de însoțirea a mărfurilor, a foii de parcurs și a datelor cu privire la terțul/terții care au efectuat transportarea/livrarea propriu-zisă.

114. Mai mult, în această ordine de idei, instanța de apel ține să evidențieze și faptul că, potrivit alegațiilor reclamantei, ultima afirmă că din cantitatea totală de 64150 kg (64,15 tone) de floarea soarelui, pretinsă a fi livrată către pârâtă conform facturilor fiscale anexate la cererea de chemare în judecată, 42040 kg (42 tone) ar fi fost livrate în trei loturi într-o singură zi, pe data de 31 octombrie 2019. Așadar, este vorba despre o cantitate impunătoare de semințe de floarea soarelui, ceea ce cu atât mai mult impunea obligația reclamantei de a prezinta dovada aflării la dispoziția furnizorului (deținerea) de mijloace de transport și logistică corespunzătoare, precum și a dovezilor privind efectuarea activităților operaționale și de documentare la punctul de încărcare, cântărire (or, în facturi este indicată o cantitate precisă a mării, chiar până la zeci de kilograme), la transportare, apoi cântărire și predare-primire la depozitul cumpărătorului etc.

115. Plus la aceasta, instanța de apel reține că, însuși standardul operatoriu al părților (*modus operandi*), stabilit de către acestea în legătură cu raporturile comerciale care au avut loc între ele anterior, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 62/18 din 12 noiembrie 2018 (executat integral), denotă contrariul celor afirmate în ședință de judecată de către de reprezentanții reclamantei.

116. Astfel, în pct. 4 (IV) din contractul menționat, părțile au reglementat expres că: *Livrarea şi predarea-recepţionarea mărfii are loc la depozitul cumpărătorului. Livrarea şi predarea-recepţionarea mărfii se efectuează cu îndeplinirea tuturor documentelor necesare şi la prezența reprezentanților Vânzătorului şi Cumpărătorului.* De asemenea, în pct. 3.1 (III) și în pct. 9 (IX) din același contract (executat anterior de părți), acestea au convenit și asupra unor clauze generale și speciale cu referire la cerințele/criteriile de calitate la care urmează să corespundă marfa (semințe de floarea soarelui) la momentul livrării și predării-recepționării acestea de către cumpărător (fila dosarului 9-10, volumul II).

117. Prin urmare, conduita procesuală a reclamantei ”CRT-MONTAJ” S.R.L. este vădit inconsecventă, susținând, în prezenta cauză, care se referă la raporturi juridice între părți ce sunt identice cu cele care au avut loc până în 12 septembrie 2019, cum că avizul de însoțire a mărfurilor şi foaia de parcurs nu ar fi obligatorii, pentru confirmarea faptului livrării/transportării și predării-recepționării fizice a mărfurilor la depozitul cumpărătorului.

118. Or, uzanța în colaborări a părților, care s-a construit pe o practică operaţională stabilă a cumpărătorului şi pe un istoric de livrări conforme ale furnizorului, în temeiul raporturilor contractuale similare realizate în perioada 12.09.2018-12.09.2019, este unul care vorbește de la sine, fiind determinant, în opinia instanței de apel, la soluționarea prezentei cauze, confirmând totodată justețea poziției pârâtei ca cumpărător și producător de produse de cofetărie (producător de halva), cu privire la exigenţa probelor materiale, și anume: recepţia mărfii se efectua la depozitul cumpărătorului, numai după controlul calităţii şi cântărire, cu prezentarea tichetului de cântar, avizului de însoţire, foii de parcurs şi certificatului de inofensivitate. Iar lipsa acestor documente primare infirmă existența recepţiei la depozit.

119. În acest context, instanța de apel reține ca pertinente și concludente și argumentele pârâtei S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. că relaţia comercială a părţilor a evoluat constant, cu livrări reale şi o practică riguroasă de recepţie până în toamna anului 2019, când furnizorul S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a prezentat spre semnare trei facturi - IV 4831506/31.10.2019 (pentru un lot de semințe de floarea soarelui de 14.040 kg), IV 4831507/31.10.2019 (pentru un lot de semințe de

floarea soarelui de 14.000 kg) şi IV 4831508/31.10.2019 (pentru un lot de semințe de floarea soarelui de 14.030 kg) - însoţindu-le de asigurări că marfa va fi livrată „în cel mai scurt timp”. La scurtă vreme, S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. a solicitat transferul unui avans, care a fost efectiv achitat de către S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. (35.334 lei cu referire la factura seria/nr. IV481508 din 31.10.2019), mizându-se pe seriozitatea partenerului şi pe uzanţele anterioare ale colaborării, însă marfa așa și nu a ajuns vreodată în depozit. La 22 ianuarie 2020 furnizorul S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a mai expediat S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. încă o factură electronică, EAA 001685543 (pentru un lot de floarea soarelui în cantitate de 22.080 kg), însoţită din nou de garanţii verbale că loturile de marfă vor fi predate ulterior, însă nici acest lot nu a fost livrat, iar înregistrarea facturilor s-a făcut exclusiv pentru respectarea termenului legal de 10 de zile lucrătoare, conform practicii contabile, fără ca aceasta să poată echivala cu recepţia fizică. Cu alte cuvinte, s-a creat o aparenţă contabilă a tranzacţiei, lipsind însă faptul economic al predării.

120. Suplimentar, instanța de apel remarcă faptul că înregistrarea la timp a facturilor este un element de confirmare fiscal-contabilă, nu o probă a faptului material al predării. În speţă, facturile au fost trecute în evidenţă exclusiv pentru respectarea termenului legal de înregistrare, ceea ce nu echivalează cu recepţia fizică a mărfurilor la depozitul cumpărătorului. Așadar, s-a creat o aparenţă scriptică impusă de regulile de evidenţă contabilă, în absenţa faptului economic „predare-primire” susţinut prin acte primare, potrivit uzanței în colaborări a părților constituită în temeiul raporturilor contractuale anterioare, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 62/18 din 12 noiembrie 2018.

121. Totodată, instanța de apel relevă că, din perspectiva fiscală, însuşi legiuitorul distinge între emiterea/înregistrarea facturii şi livrarea efectivă. Or, pentru a valida „data livrării”, factura trebuie corelată cu documentele de transport/însoţire care probează când şi cui s-a predat marfa. Fără această punte documentară, simpla înregistrare contabilă a facturii, care la data emiterii nu are completate rubricile 8, 9, 15-17; 18-22, nu dovedeşte livrarea.

122. De altfel, regimul special al avansurilor consolidează această concluzie, or, art. 117 Cod fiscal enumeră cazuri limitative când factura se poate elibera la

primirea plăţii înainte de livrare, în rest, factura urmează livrarea (sau se bazează pe documentele acesteia), astfel încât existenţa facturii/înregistrării nu validează, de sine stătător, predarea bunurilor, în situația în care nu are completate rubricile 8, 9, 15-17; 18-22 și nu este însoțită de alte documente de evidență primară (aviz de însoțire/foaie de parcurs/tichet de cântar etc.)

123. Complimentar, instanța de apel reține faptul că, art. 117 Cod fiscal a prevăzut expres, pentru marfa transportată, mecanismul avizelor de însoţire: la expediere se emit avizele (sau factura provizorie fară toţi indicatorii), iar după stabilirea valorii impozabile furnizorul eliberează factura în baza acelor avize reflectând sumele/numerele şi livrările efective. Normele legale trasează astfel lanţul probatoriu corect: aviz/foaie predare/factură completă; o contabilizare „la termen" fără această verigă nu suplineşte dovada livrării.

124. În acest sens, chiar şi regulile de evidenţă confirmă separaţia dintre scriptic şi faptic: contribuabilul ține registrele de livrări/procurări şi le întocmeşte în termenele prevăzute de Codul fiscal, dar aceste înregistrări sunt instrumente contabile, nu înlocuitori ai actelor primare de predare-
primire (aviz de însoțire, foaie de parcurs, tichet de cântar, proces-verbal de recepţie). Aşadar, a invoca ca probă a livrării „înregistrarea în contabilitate" a facturii, care nu este precedată de aviz de însoțire, foaie de parcurs, tichet de cântar etc., și nici nu are completate rubricile 8, 9, 15-17; 18-22, inversează ordinea logică și juridică impusă de lege.

125. În concluzie, completul de judecată al Curții de Apel Nord relevă că, în dreptul fiscal-contabil al Republicii Moldova, forma (emiterea/înregistrarea facturii) nu prevalează asupra substanţei (predarea dovedită prin documente primare), mai ales în situația în care factura fiscală nu are completate rubricile relevante 8, 9, 15-17, 18-22. Or, atât timp, cât lanţul documentar al livrării nu este prezentat, contabilizarea facturilor nu poate fundamenta pretenţiile de plată pentru marfa nepredată.

126. Reieșind din aceste raționamente, instanța de apel respinge ca nefondate argumentele reprezentanților reclamantei S.R.L. "CRT-MONTAJ", avocații Sorin Corceac și Oxana Melnic, cum că cele 4 facturi fiscale incomplete

sus-menționate ar confirma incontestabil temeinicia acțiunii înaintate de reclamantă împotriva pârâtei S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L..

127. În prezenta cauză, poziția reclamantei este bazată pe o negaţie categorică, și anume că, nu ar fi obligată să prezinte avizul de însoţire a mărfurilor şi foaia de parcurs, implicit că nu trebuie să fie numit/identificat terțul - transportatorul și nici confirmată existența (încheierea) și executarea unui eventual contract de transport cu acesta, inclusiv predarea de către terțul-transportator și recepționarea la depozitul pârâtei a mărfii indicate în facturile fiscale invocate.

128. În opinia instanței de apel, această poziție a reclamantei S.R.L. ”CRT-MONTAJ” subminează forţa probatorie a susţinerilor sale, punând accentul pe lipsa probei materiale a livrării/predării (avize, foi de parcurs, tichete de cântar, confirmarea recepției la depozitul cumpărătorului), iar prin prisma bunei-credinţe şi a certitudinii juridice, impune o evaluare riguroasă din partea instanței a pretenţiei întemeiate exclusiv pe facturi incomplete ce nu conțin date cu privire la transportator și a efectuării transportării propriu-zise a mărfii (pct. 124 *supra*).

129. Astfel, din perspectiva administrării probelor, poziția procesuală a reclamantei are două consecinţe. Prima, instanţa este îndreptăţită să sporească standardul de verificare asupra susţinerii livrării „*în fapt*”, cerând trasabilitate documentară (avize, foi de parcurs cu serie/număr/dată, tichete de cântar, procese-verbale de recepţie) pentru fiecare factură pretins executată. A doua, recurența conduitei (avansuri urmate de nelivrare) mută accentul de pe „aparenţa contabilă”, pe proba materială a predării, or, simpla existenţă a facturii şi înregistrarea acesteia în termen nu pot suplini lipsa actelor primare de însoțire/livrare/transportare/recepționare a mărfii și nici lipsa datelor/informațiilor relevante în această privință în câmpurile 8, 9, 15-17 și 18-22 ale facturilor fiscale.

130. Prin urmare, în prezenta speță, proba materială a predării nu este un adaos facultativ, ci elementul de bază al procedurii de recepţie a mărfii (semințe de floarea soarelui), stabilită între părți încă în baza contractului de vânzare-cumpărare anterior nr. 62/18 din 12 noiembrie 2018: întâi calitatea şi actele, apoi descărcarea la depozitul şi factura. Or, în dosarul de faţă, lipsesc tocmai aceste verigi - avizele şi foile de parcurs, iar facturile incomplete, prezentate ca probă de

reclamantă, nu sunt corelate cu documente de transport/recepţie, ceea ce rupe trasabilitatea şi lasă neprobat faptul economic de „predare-primire”.

131. În altă ordine de idei, instanța reține ca fiind convingătoare argumentele pârâtei S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. că consumul de sezon (de pildă, vârful de cerere a producției de halva din preajma Postului Mare) explică o anumită planificare comercială - comenzi mai timpurii, plăţi în avans, flux logistic accelerat, dar nu suspendă şi nici nu relaxează regulile juridice ale sarcinii probei şi ale trasabilităţii livrării. Or, în procesele civile, fiecare parte rămâne să dovedească faptele pe care şi le invocă în sprijinul pretenţiilor sale; simpla invocare a „urgenţei sezoniere” nu mută povara probatorie asupra celeilalte părţi şi nu scade exigenţa înscrisurilor primare care atestă transportul şi predarea efectivă.

132. La fel, chiar şi în plan fiscal, unde afacerile pot emite facturi „pe repede înainte”, cadrul normativ nu confundă facturarea cu predarea. Art. 117 Cod fiscal reglementează factura şi elementele esenţiale ale acesteia (inclusiv „data livrării”, dacă diferă de data emiterii), iar instrucţiunea pentru completarea facturii cere explicit, acolo unde bunurile se transportă, indicarea rândului 8 „Foaia de parcurs” (serie/număr/data); rândului 9 „Transportator”; rândul 15. ”Primit bunurile intermediarul (transportatorul) _____(funcția, numele, prenumele);” rândul 16. ”Predat bunurile intermediarul (transportatorul) _____(funcția, numele, prenumele); rândul 17. ”Primit bunurile (serviciile) cumpărătorul _____(funcția, numele, prenumele);” - tocmai pentru a ancora factura în traseul real al mărfii. Deci, în temeiul dat, sezonalitatea nu exonerează furnizorul de a completa şi dovedi aceste elemente de fapt minime.

133. În context, instanța subliniază că, în practică, este posibil, în perioade aglomerate să se accepte plăţi în avans ori să se elibereze factura înaintea predării efective; însă acest aranjament comercial produce, în principal, efecte fiscale privind momentul exigibilităţii TVA, nu şi o prezumţie de livrare fizică în absenţa actelor de însoţire/transport și a datelor relevante în această privință în facturile fiscale. Cu alte cuvinte, chiar dacă o factură este emisă sau un avans este încasat „pentru sezon”, furnizorul rămâne dator să probeze predarea cu documentele primare cerute de lege (aviz, foaie de parcurs, proces-verbal de recepţie etc.). Or, forma fiscală nu poate să suplinească substanţa civilă a executării.

134. La fel, pe dimensiunea bunei-credinţe, instanța de apel reține că legislaţia civilă impune un standard ferm de conduită loială în executarea obligaţiilor şi în susţinerea poziţiilor procesuale. A invoca „presiunea sezonului” pentru a cere plata fără a prezenta instanței proba materială a predării riscă să degenereze în abuz de drept - adică exercitarea unui drept predominant spre a cauza prejudicii sau pentru a eluda exigenţele legale de probă (art.13-14 Cod civil, pct. 56-57 *supra)*. Specificul consumului de sezon poate explica calendarul livrărilor, nu şi scutirea de la reguli.

135. Prin urmare, „sezonul” este un context economic, nu o categorie juridică ce ar reconfigura și inversa sarcina probei, ori ar permite facturilor necompletate corespunzător să ţină loc foii de parcurs, avizului de însoțire a mărfii şi actului de recepţie. Astfel, instanţa este îndreptăţită să ceară în cazul dat aceeaşi trasabilitate a fiecărui lot de marfă - indiferent de capetele de cerere, iar în lipsa acestor piese primare, predarea nu este demonstrată, astfel că pretenţia de plată întemeiată exclusiv pe facturi ce nu conțin datele obligatorii stabilite de cadrul legal/normativ pertinent cu privire la efectuarea transportului și predarea/recepționarea fizică a mărfurilor, nu poate fi acceptată.

136. Totodată, instanța de apel reține că, relaţia cordială care exista în acel moment între părţi, invocată de pârâtă, fapt care nu a fost negat de reprezentanții reclamantei, explică într-un fel încrederea cu care s-a acceptat semnarea ori înregistrarea unor facturi în aşteptarea livrării, însă acest fapt nu poate substitui proba materială a predării.

137. Instanța consideră că, încrederea personală între părți poate explica o conduită tolerantă (acceptarea unei facturi „în avans”), dar nu absolvă furnizorul de sarcina probei şi nu transformă factura incompletă în dovada livrării și predării mărfii la depozitul cumpărătorului, atâta timp cât lipsesc avizul de însoţire, foaia de parcurs, tichetul de cântar ori un proces-verbal de recepţie, iar factura în esență este decuplată de la documentele de transport, având goale rubricile ce se referă la faptul livrării/transportării mărfii.

138. Totodată, în plan probator, sarcina demonstrării, predării aparţine vânzătorului care pretinde plata. Nu i se poate cere cumpărătorului să demonstreze un fapt negativ, „că nu i s-a predat marfa”, atunci când partea care invocă executarea evită să prezinte tocmai actele care o dovedesc în mod obiectiv și refuză să numească terțul/terții care ar fi efectuat transportarea mărfii. Or, această inversare a sarcinii de probațiune este alogică și nu poate fi admisă de instanță. Proba livrării se face prin documentele care însoţesc bunurile şi prin înscrisurile de recepţie întocmite la destinaţie, nu prin simpla contabilizare „la termen” a facturii sau prin promisiuni de livrare ulterioară.

139. Prin urmare, necompletarea rubricilor esenţiale ale facturii - cele privitoare la foaia de parcurs, la transportator și la predarea de către transportator către cumpărător a bunurilor (mărfii) - nu este o scăpare banală. Acestea sunt tocmai puntea dintre scriptic şi realitatea logistică a transportului. Când aceste câmpuri sunt goale, iar avizele de însoțire şi dovada recepției fizice a mărfii la depozitul cumpărătorului lipsesc, traseul mărfii devine imposibil de verificat, iar „livrarea” rămâne nedovedită, fiind deci inexistentă.

140. Instanța de apel conchide că, balanţa probelor administrate în prezenta cauză înclină net în sensul inexistenţei unei predări probate, deoarece, în speță, sunt facturi necorelate cu documentele de transport/recepţie, având rubrici (câmpuri) esenţiale necompletate şi lipsă de trasabilitate pe întregul lanţ logistic. În condiţiile respective, pretenţia reclamantei S.R.L. ”CRT-MONTAJ” de plată întemeiată în exclusivitate pe respectivele facturi nu poate fi admisă de completul de judecată al Curții de Apel Nord.

141. Aici, completul de judecată ține să evidențieze încă un aspect nu mai puțin important, care consolidează concluziile instanței de apel cu privire la netemeinicia acțiunii înaintate de S.R.L. ”CRT-MONTAJ”, după cum urmează.

142. Astfel, deși reclamanta S.R.L. ”CRT-MONTAJ” afirmă că a livrat la 31 octombrie 2019 pârâtei 3 loturi de marfă - semințe de floarea soarelui, conform facturilor fiscale 1) seria/nr. IV481506, 2) seria/nr. IV481507 și 3) seria/nr. IV481508 în cantitate totală de 42 tone și că, pârâta nu și-a executat obligația de plată pentru această marfă, fiind pusă în întârziere începând cu data de 02

decembrie 2019 pentru fiecare factură în parte, totuși în mod paradoxal nu i-a înaintat nicio notificare/reclamație în acest sens pârâtei. Ba mai mult, fără a cere și primi plata pentru loturile de marfă pretins livrată conform facturilor sus-indicate și fără a exista vreo notificare/corespondență în acest sens, chipurile îi mai livrează la data de 22 ianuarie 2020 conform facturii seria/nr. EAA001685543 ”în avans” (fără efectuarea cel puțin a unei plății parțiale) încă un lot de marfă – semințe de floarea soarelui în cantitate 22080 kg (22 tone), cu valoarea totală de 161.184,00 (una sută șaizeci una mii una sută optzeci patru,00) lei (!).

143. În continuare, S.R.L. ”CRT-MONTAJ” la fel a manifestat o conduită ce contravine poziției luate la judecarea prezente cauze. Or, nici pe parcursul anului 2020 nu a înaintat vreo notificare/reclamație S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. cu referire la faptul că i-ar fi livrat loturile de marfă conform facturilor din 31 octombrie 2019 și 22 ianuarie 2020, iar ultima nu ar fi efectuat plata pentru acestea. Totodată, instanța de apel observă că, acțiunea în cauză a fost înaintată de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. în februarie 2021, când a apărut un alt litigiu paralel între ultima și S.R.L. ”Cozăștеanul” (întreprindere care avea la acel moment același fondator ca și S.R.L. ”CRT-MONTAJ”), S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. înaintând tot în luna februarie 2021 în Judecătoria Bălți (sediul Sîngerei) o acțiune civilă împotriva S.R.L. ”Cozăștеanul”, privind încasarea datoriei (restituirea sumelor achitate în avans) și a dobânzii de întârziere, în legătură cu faptul că S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. a efectuat transferuri bănești în avans pentru livrarea în viitor a semințelor de floarea soarelui din roada anului 2020, dar care așa și nu au fost livrate (a se vedea în acest sens decizia Curții de Apel Bălți nr. 2ac-132/2021 din 24 mai 2022, fila dosarului 144-152, volumul II).

144. Ce ține de alegațiile reprezentantului pârâtei, S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., avocatul stagiar Eugen Popovici, bazate pe decizia Curții de Apel Bălți emisă la 24 mai 2022 în cauza civilă nr. 2ac-132/2021 (fila dosarului 144-152, volumul II), cu referire la faptul că, contrar poziției luate de reclamanta S.R.L. ”CRT-MONTAJ” în prezenta cauză, într-o cauză civilă paralelă nr. 2ac-132/2021, în care pârâtă a fost S.R.L. ”Cozăștеanul” (care avea același fondator) a susținut că, avizul de însoțire a mărfii, foaia de parcurs, tichetul de cântar, procesul-verbal de recepție, sunt obligatorii pentru a dovedi faptul livrării/transportării și predarea-

recepționarea acesteia de către cumpărător, instanța de apel nu le reține la adoptarea prezentei decizii, deoarece S.R.L. CRT-MONTAJ" și S.R.L. "Cozăsteanul" sunt persoane juridice cu drepturi și obligații distincte, fiind deci subiecți de drept de sine stătători. Mai mult, S.R.L. "CRT-MONTAJ" nu a fost parte la proces în cauza civilă paralelă menționată *supra*, iar, art. 123 alin. (2) Cod de procedură civilă stipulează expres că, *Faptele stabilite printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluţionată anterior în instanţă de drept comun sau în instanţă specializată sînt obligatorii pentru instanţa care judecă cauza şi nu se cer a fi dovedite din nou şi nici nu pot fi contestate* ***la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleaşi persoane.***

145. În ceea ce privește alegațiile reprezentanților reclamantei S.R.L. "CRT-MONTAJ" cu referire la faptul că, pârâta S.C. "CONT-ASISTENT" S.R.L., după recepționarea și înregistrarea facturilor menționate *supra*, nu a formulat nicio notificare față de S.R.L. "CRT-MONTAJ" cu privire viciile materiale ale bunurilor vândute, în conformitate cu prevederile art. 24 coroborat cu art. 1116-1120 Cod civil, instanța de apel le consideră nefondate în circumstanțele prezentei spețe, deoarece, după cum s-a stabilit la examinarea cauzei, bunurile indicate în respectivele facturi fiscale nu au fost transmise fizic de către reclamantă (vânzător) pârâtei (cumpărătorului) ca să poată fi declanșat mecanismul legal de a formula careva notificări de către pârâtă cu privire la existența unor vicii materiale ale bunurilor (loturilor de marfă). Totodată, în cazul dat nu a apărut nici obligația sinalagmatică de plată a prețului de către pârâtă în respectivele raporturi juridice de vânzare-cumpărare.

146. Respinge ca neîntemeiate instanța de apel și alegațiile reprezentanților reclamantei cu referire la faptul că, S.C. "CONT-ASISTENT" nu a formulat nicio obiecție cu referire la faptul că nu i-ar fi fost livrate loturile de marfă în baza facturilor fiscale sus-menționate, la notificarea prealabilă extrajudiciară a reclamantei nr. 1-12 din 12 ianuarie 2021 (fila dosarului 11, volumul I), deoarece, potrivit materialelor cauzei, această notificare din motive necunoscute nu a fost înmânată reprezentanților pârâtei, la dosar lipsind "adeverința" corespunzătoare a Î.S. "Poșta Moldovei", în care s-ar fi indicat cauza/motivul ne înmânării. Iar la primirea citației în instanța de judecată, pârâta din start a invocat excepțiile în ceea ce privește că livrarea bunurilor în baza acestor facturi nu a avut loc.

147. Prin urmare, având în vedere că raporturile juridice din 31 octombrie 2019 și din 22 ianuarie 2020 dintre S.R.L. ”CRT-MONTAJ”, în calitate de ”Furnizor” și S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., în calitate de ”Cumpărător”, cad sub incidența contractului de vânzare-cumpărare în sensul prevăzut de art. 1108 Cod civil (pct. 65 *supra*), însă în legătură cu aceste raporturi între părți nu a fost încheiat vreun contract de vânzare-cumpărare în scris în formă clasică, fiind materializate doar prin eliberarea în avans de către S.R.L. ”CRT-MONTAJ” a facturilor fiscale 1) seria/nr. IV481506 din 31 octombrie 2019, 2) seria/nr. IV481507 din 31 octombrie 2019; 3) seria/nr. IV481508 din 31 octombrie 2019 și 4) seria/nr. EAA001685543 din 22 ianuarie 2020, fără a avea completate rândurile 8, 9, 15-17, 18-22 și fără fi însoțite de documente primare că bunurile mobile (loturile de marfă) indicate în acestea au părăsit fizic sfera furnizorului şi au intrat în posesia cumpărătorului, instanța de apel invocă din oficiu că contractele de vânzare-cumpărare din 31 octombrie 2019 (3 la număr, corespunzătoare loturilor de marfă distincte, reflectate în facturile din data respectivă) și contractul de vânzare-cumpărare din 22 ianuarie 2022, corespunzător facturii seria/nr. EAA001685543, sunt acte juridice ineficiente, în conformitate cu prevederile art. 357 alin. (1) Cod civil. Or, dreptul de proprietate asupra bunurilor mobile nu se transmite doar prin emiterea facturii, ci în momentul predării efective a bunului/bunurilor. Iar o factură fiscală emisă în avans și fără a fi completată la rândurile 8, 9, 15-22, atestă doar o intenție sau o operațiune contabilă, nefiind echivalentă cu predarea efectivă a bunului sau cu achitarea acestuia.

148. Potrivit art. 357 alin. (1) Cod civil, *(1) Dacă, conform legii, actul juridic, fără a fi nul sau anulabil, nu produce, total sau parțial, efectele sale juridice, el este, în această parte, ineficient.*

149. În contextul dat, instanța de apel apreciază critic și respinge ca nefondate și irelevante speței alegațiile reprezentanților reclamantei cu referire la faptul că pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. nu a cerut anularea facturilor fiscale invocate de reclamantă și nu a înaintat o acțiune reconvențională în acest sens în prima instanță. Or, potrivit art. 357 alin. (2) Cod civil, *Actul juridic devine eficient de îndată ce este înlăturat temeiul de ineficiență.* Corespunzător, și actele

juridice menționate în pct. 147 *supra* pot deveni eficiente de îndată ce va fi înlăturat temeiul de ineficiență a acestora.

150. Totodată, instanța de apel ține să sublinieze că, art. 357 alin. (3) Cod civil prevede expres că, instanța de judecată este obligată să invoce ineficiența actului juridic din oficiu, după ascultarea părților. În ședință de judecată, instanța de apel a ascultat părțile asupra tuturor aspectelor legate de încheierea actelor juridice cu emiterea facturilor descrise *supra*. Iar conform art. 357 coroborat cu art. 373 Cod de procedură civilă, examinarea cauzei în instanța de apel este o continuare a examinării fondului.

151. Acestea fiind constatate, instanța de apel, va admite ambele apeluri, va casa integral hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul central) din 12 octombrie 2023 și va emite o nouă hotărâre, privind respingerea cererii de chemare în judecată depusă de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei și dobânzii de întârziere, ca fiind neîntemeiată.

152. Drept urmare, va fi respinsă și cerința reclamantei S.R.L. ”CRT-MONTAJ”, privind compensarea cheltuielilor de judecată, or, potrivit art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compensează, la cerere, doar părții care a avut câștig de cauză.

153. Pârâta S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L. nu a formulat cerințe privind compensarea cheltuielilor de judecată.

154. Instanța de apel notează că, la adoptarea prezentei decizii s-a pronunțat asupra aspectelor decisive pentru soluționarea cauzei, ceea ce este conform cu jurisprudenţa constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) cu referire la respectarea cerinței, prevăzute de art. 6 § 1 CEDO, că hotărârile judecătoreşti trebuie motivate, astfel încât să indice de o manieră suficientă **motivele decisive** pe care se fondează (a se vedea cauza García Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, § 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, § 84).

155. În temeiul celor expuse, conducându-se de prevederile art. 385 lit. c), art. 389, art. 390 Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Nord,-

D E C I D E :

Admite apelurile declarate de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” și S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L.

Casează integral hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul central) din 12 octombrie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, emițând o nouă hotărâre, după cum urmează:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de S.R.L. ”CRT-MONTAJ” împotriva S.C. ”CONT-ASISTENT” S.R.L., cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, ca fiind neîntemeiată.

Decizia este definitivă din momentul pronunțării, dar poate fi atacată cu recurs în Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni de la comunicarea deciziei motivate, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele ședinței,

judecător Radu Holban

Judecători Svetlana Ghercavii

Mariana Sajin